

TURKS OF CRIMEA IN DEMOCRATIC UKRAINE

Emine HALİL*

*ATR TV muhabiri, Eminehalil30@gmail.com

Received Date: 18.02.2023 Revised Date: 02.05.2023 Accepted Date: 11.05.2023

Copyright © 2023 Emine HALİL. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

The Russian and Ukrainian war since 2022 has caught the attention of the international community and the public all over the world due to the situation in Ukraine and the Crimean Peninsula. Most people are considering that the just end of the war means the victory of Ukraine and the restoration of its territorial integrity and sovereignty on all its territory, including the Crimean Peninsula. Some part of the international public and international organizations know that the Crimean Peninsula factor is connected with the existence of indigenous peoples on this peninsula, the biggest of which is the Crimean Tatars, whose origin are in the Crimean Peninsula is the mixture of ancient tribes and ethnic groups that composed finally the people of Crimean Tatars, who even had their own independent national state, which is named Crimean Khanate, Unfortunately for Crimean Tatars as formally deported by Stalin and originally indigenous people of the peninsula the Ukrainian policy over the Crimea was not meaning the recognition of the rights of Crimean Tatars in accordance with the standards established by the international law for human rights for the rights of indigenous peoples and for the rights of the peoples this is illusion that only the existence of the independent Ukrainian states even so called democratic Ukrainian states guarantees these rights as itself. This article is intended to illustrate the problem as it is, indeed.

Keywords: Ukraine, Russia, Crimea, Crimean Turks, Crimean Tatars, deportation, genocide, racism, human rights, colonization, democracy, discrimination, United Nations.

DEMOKRATİK UKRAYNA'DA KIRIM TÜRKLERİ

ÖZET

Rusya ve Ukrayna arasındaki savaş, 2022'den bu yana Ukrayna ve Kırım Yarımadası'ndaki durum nedeniyle uluslararası toplumun ve dünya genelindeki halkın dikkatini çekmektedir. Çoğu insan, savaşın adil bir şekilde sona ermesinin Ukrayna'nın zaferi ve Kırım Yarımadası da dahil olmak üzere tüm topraklarının bütünlüğünün ve egemenliğinin geri kazanılması anlamına geleceğini düşünmektedir. Uluslararası kamuoyunun ve uluslararası kuruluşların bir kısmı ise Kırım Yarımadası faktörünün bu yarımada üzerinde yerli halkların varlığıyla bağlantılı olduğunu bilmektedir. Bu halkların en büyüğü Kırım Türkleridir, kökenleri Kırım Yarımadası'nda bulunan eski kabileler ve etnik grupların karışımından oluşan Kırım Tatar halkıdır. Hatta kendi bağımsız ulusal devletleri olan Kırım Hanlığı'nın varlığına sahip olmuşlardır. Ne yazık ki, Kırım Tatarları, Stalin tarafından resmen sürüldüler ve aslında yarımadanın yerli halkı olan Kırım Tatarlarının haklarının, uluslararası insan hakları standartlarına ve yerli halkların haklarına ilişkin uluslararası hukuk tarafından belirlenen normlara uygun olarak tanınması anlamına gelmeyen Ukrayna'nın Kırım politikası ile karşılaşmıştır. Bu makale, gerçek durumu yansıtmak amacıyla kaleme alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ukrayna, Rusya, Kırım, Kırım Türkleri, Kırım Tatarlar, Sürgün, Soykırım, Irkçılık, İnsan Hakları, Sömürge, Demokrasi, Ayrımcılık, Birleşmiş Milletler

Rusya'nın 2014 yılında Kırım'ı işgal etmesinden öncesi

Tüm çağdaş dünya'nın nefesini tutarak takip ettiği Rusya-Ukrayna savaşının ikinci senesindeyiz. Herkes bu savaşın ne zaman ve nasıl biteceğini merak ederken, dünya çapındaki siyaset uzmanları ve önde gelen medya kuruluşları, savaşın büyük ihtimalle Ukrayna'nın bu durumdan galip olarak, Rusya'nın ise yenilerek çıkması konusunda tahminler ve temennilerde bulunmaktadır.

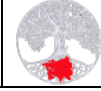
Ukrayna toprak bütünlüğünü onardıktan sonra, yani 2014 yılından itibaren Rusya Tarafından işgal edilmiş topraklarını geri aldıktan sonra savaş bitecek. İşgal edilmiş yerlerden stratejik açıdan en mühimi olan Kırım'ın Ukrayna bünyesine geri dönmesi sabırsızlıkla beklenirken, Kırım'ın köken halkı olan Kırım Türklerinin Ukrayna devleti ile 2014 yılına kadar nasıl ilişkilerde bulduklarını hatırlamak önemli ve faydalıdır.

Kırım Tatarları, Kırım'ın yerli halklarından oluşan, 500 yılı aşkın bir süredir egemen devleti Kırım Hanlığı tarafından temsil edilen, Avrupa devlet-siyasi sisteminin bir parçası olan Avrupa halklarından biridir. Devletlerinin yıkılması ve 1783 yılında ulusal topraklarının Rusya İmparatorluğu tarafından ilhak edilmesinin ardından Kırım Tatar halkı, iki yüzyılı aşkın bir süredir sistematik sömürgeci baskı, siyasi baskı, soykırım ve etnik soykırıma maruz kalmıştır. Acılarının doruk noktası tüm Kırım Tatarları'nın Anavatanlarından Orta Asya'ya, Rusya ve Kazakistan bölgelerine topyekün sürgün edilmeleriydi. Hem etnik temizlik hem de soykırım olan bu eylem sonucunda Kırım Türkleri nüfuslarının %46'sından fazlasını kaybetmiştir.

Kırım Tatar halkının bugünkü kalıcı ayrımcılık sorunları 1944 yılında başlamıştır. Durum şu ki, sürgün oldu bittiye getirilebilecek bir eylem değildi. Tabiatı gereği, mal ve toprağın kanunsuz şekilde işgal edilmesi, bütün halkın hayatının sosyal ve kültürel altyapısının yok edilmesi, halkın kısmen katledilmesi, onlarca yıl süren Anavatana geri dönme yasağı, yasağa rağmen geri dönmeye çalışan binlerce insana baskı yapılması, Kırım'a Geri Dönüş Hareketi aktivistlerine şiddetli zulüm yapılmasıyla üstü örtüldü. Bu vaziyet sürgün eyleminin daha sonraki tüm zamanlarda sayısız İnsan Hakları ihlalleri ve ayrımcılıkla devam ettiği ve hala devam ediyor olduğu anlamına gelir. Sürgünün sonuçları özel olarak düzenlenmiş telafi tedbirleri ile aşılmadığı sürece, bu cürüm devam eden bir suç olarak yepyeni yasadışı ve ayrımcı sonuçlar üretecektir.

1944 yılında sürgün edilen tüm Kırım Tatarları kendi topraklarından binlerce kilometre uzaklıktaki özel yerleşim kamplarında gözetim altında tutulurken, Kırım Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nden Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne devredildi. Ukrayna Devleti, Kırım'ın sadece toprak ve doğal kaynaklarını değil, aynı zamanda sürgün edildiklerinde mahrum bırakıldıkları Kırım Türkleri'nin kalan mülklerini de elde etmiştir. Ukrayna bugüne kadar bu topraklara, mülklere ve doğal kaynaklara sahip olmuş, bunları kullanmış ve bunlardan fayda sağlamıştır. Doğal olarak totaliter ideoloji, sınıfsal ve ulusal nefret zincirleriyle bağlı olmayan bağımsız Ukrayna Devleti'nin, ulusal toprakları artık Ukrayna'nın yetkisi altında olan Kırım Tatarları'nın ihlal edilen hak ve özgürlüklerini iade etmek için gerekli acil ve etkili önlemlerin alınması bekleniyordu. Ancak gerçekte bambaşka şeyler oldu.

Ukrayna Devleti Kırım Tatar halkının haklarının iadesine ilişkin herhangi bir yasal düzenleme hayata geçirmemiştir. 1997 yılında Kırım Tatar halkı, Ukrayna Cumhurbaşkanı ve Parlamentosu, BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği ve AGİT'e başvuran kitlesel bir imza kampanyası düzenledi. Yaklaşık 100 bin imza toplandı. Uluslararası kuruluşlardan herhangi bir geri dönüş olmadı ve Ukrayna Devleti başvuruyu dikkate almadı, dahası Kırım Tatarlarına yönelik ayrımcılığı ve zorla asimilasyonu şiddetlendirdi. Ukrayna Devleti'nin sadece yasal taleplerimizi değil, aynı zamanda üye statüsüne sahip olduğu BM, AK, AGİT komiteleri ve ajansları gibi uluslararası kuruluşların tavsiyelerini de görmezden gelmesi önemlidir. Yurtdışındaki Ukraynalı diplomatlar, Kırım Tatarları'nın durumu sorulduğunda ya gerçek durumu çarpıtıyor ya da yalan söylüyorlardı. Kırım'ın yerli halkı olan Kırım Türkleri'nin sorunlarını Ukrayna'daki ulusal azınlıkların sorunları arasında kaynatmaya çalışıyorlar, oysa durumları birbiriyle kıyaslanamaz.

Öncelikle aşağıdaki sorunlara dikkat edelim:

Devletsizleştirme (denasyonalizasyon) sonucunda Kırım Tatarlarının topraklarından mahrum bırakılması;

Sürgünden önce Kırım Tatarları yaklaşık 1 milyon hektar tarım arazisine ve yaklaşık 9.000 hektar tarlaya sahipti. Ukrayna'nın devletsizleştirme eylemleri, geri dönen Kırım Tatarlarını bu toprakları ne tam olarak ne de Kırım'ın diğer sakinleriyle eşit ölçüde geri talep etme fırsatından mahrum bıraktı. Bu yüzden, Kırım Tatarlarının elinden alınan topraklar nihayetinde diğer etnik aidiyetlerden gelen yerleşimciler tarafından özel mülkiyete geçirilmiştir. Ukrayna, Avrupa Konseyi tavsiyelerini (1455 (2000) sayılı Tavsiye Kararı ve 565 (2000) sayılı Kırım Tatarları'nın Geri Dönüşü ve Entegrasyonu Kararı) açıkça görmezden gelmiş ve belirli bir etnik grubun toprak sahibi olmasının yasaklanması şeklinde Kırım Tatarlarına karşı fiilen ırk ayrımcılığı uygulamıştır. Ukrayna'nın Kırım Tatarlarının toprak sahibi olmasını resmen yasaklayan bir yasal düzenlemesi kesinlikle yoktur. Ukrayna sadece geleneksel olarak Kırım Tatarlarının sahip olduğu toprakları, Kırım Tatarlarının sürgününden sonra Kırım'a yapay olarak yerleştirilen yerleşimciler'e devretmiştir. BM HABITAT'ın "Kırım'da Konut, Arazi ve Mülkiyet" başlıklı raporunda belirtildiği üzere, "Böylece, daha önce sürgün edilen insanların yüzde 83'ü tarım arazisi dağıtımına hak kazanamadı..."

Bu uçurumun gerçek boyutu, daha önce sürgün edilen insanların yüzde 70'nin (190.000 kişiye tekabül ediyor) kırsal alanlarda yaşadığı gerçeğiyle karşılaştırılarak değerlendirilmelidir. (Housing, Land and, Property in Crimea, United Nations Human Settlements Programme, December 2007, Author: Veljko Mikelic, Consultant, HS Number: HS/944/07E, ISBN Number: 978-92-113-1920-0, p. 30).

"Kırım'daki Arazi Anlaşmazlıkların Temeli"

Kırım'daki mevcut toprak mülkiyeti sorunları iki belirleyici faktörden kaynaklanmaktaydı:

Tarımsal Arazi Reformu ve daha önce sınır dışı edilmiş kişilere arazi dağıtım kriterleri; Özellikle Kırım'ın Güney Sahilindeki en değerli bölgelerde, yetkili makamlar tarafından arazi tahsisinde kötü yönetim veya açıkça suistimal edici uygulamalar; Toprak Reformlarının daha önce sürgün edilmiş kişiler üzerindeki etkileri

...Dışlanan gruplar arasında daha önce sürgün edilen birçok kişi de vardı, zira bu kişilerin sadece küçük bir kısmı (yaklaşık 16.200) o dönemde tarım sektöründe istihdam ediliyordu. Daha önce sürgün edilen kişiler, kriterlerin genişletilmesi çağrısında bulunan diğer 'sosyal gruplara' katıldı ve daha önce sürgün edilen kişilerin 'diğer sosyal kategorilerle' aynı temelde tahsis sürecine dahil edilmesi için "*Sürgün edilen halkların ve sosyal alandaki işçilerin arazi bölümleri tarafından kişisel köylü çiftliği yönetimi için güvence altına alınması için acil önlemler hakkında*" başlıklı bir Cumhurbaşkanlığı kararı çıkarıldı.

Yerel makamlar (şehir veya köy yürütme komiteleri), daha önce sürgüne maruz bırakılmış kişilere ve diğer hassas gruplara *Devlet rezerv fonundan* arazi tahsis etmiştir. Rezerv fonundan düşük kaliteli arazi dağıtımı, daha önce sürgün edilmiş kişilerin tarımsal arazi dağıtım kriterlerinin gözden geçirilmesi talebinin karara bağlanmasında belirleyici faktörlerden biri olmuştur. Ancak, benimsenen kriterlerde bazı eşitsizlikler gözlemlenebilir:

Kırım **vatandaşlarının** yüzde 52'si, eski kolhoz üyeleri (daha önce sürgün edilenler hariç), tarımsal arazi dağıtımına hak kazanırken, yüzde 48'i hak kazanamadı. Tarım reformundan yararlananların **sürgün edilen nüfus içindeki oranı sadece yüzde 17'dir** (eski kolhoz işçileri ve

sosyal kategorilerdeki kişilerle aynı kriterlere göre arsa alan sürgün edilmiş kişilerden oluşmaktadır). Dolayısıyla, daha önce sürgün edilen insanların yüzde 83'ü tarımsal arazi dağıtımına hak kazanamamıştır, (**Housing, Land and, Property in Crimea, United Nations Human Settlements Programme, December 2007** Author: Veljko Mikelic, Consultant, HS Number: HS/944/07E, ISBN Number: 978-92-113-1920-0, p.p. 27-30)

Devlet raporunun 103. paragrafında, ülkelere geri gönderilen 72.200 kişiye tarımsal amaçlı 186.200 hektar, ev yapımı için 9.880 hektar ve ticari amaçlı 65.9 hektar arazi tahsis edildiği belirtilmiştir.

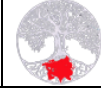
Ancak kırsal bölgelerde yaşayan ülkesine geri gönderilmiş 110.000 yetişkin Kırım Tatarı vardı ve 24.000 hektar arazi henüz dağıtılmamıştı, ancak yetkililer tarafından hala değerlendirilmekte olup, bu da tahsis edilmeyebilecekleri anlamına gelmekteydi. Yeni toprak talepleri, iade veya yeterli tazminat sorununa geri dönmeden düzgün bir şekilde karşılanacak bir mekanizmaya sahip değildi, çünkü tarım arazileri, zaten sona ermiş olan kamulaştırma süreci yoluyla daha önce dağıtılmıştı. Kırsal kesimde yaşayan yetişkin **Kırım Türklerine** düşen tarım arazisi payını hesaplamak için aslında (186 200 - 24 000) bölmemiz gerekiyor: $110\ 000 = 1,47$ hektar.

Kırsal kesimde yaşayan Kırmılı **olmayan yetişkin Tatarların sayısı** yaklaşık 460.000'dir. Kırım Özerk Cumhuriyeti'nde toplam 1 268 000 hektar tarım arazisi bulunmaktadır. Dolayısıyla Kırım Türkü olmayan nüfus içinde tarım arazilerinin ortalama payı (1 268 000 ha - Kırım Türklerine verilen 186 200 ha): $460\ 000 = \text{kişi başına } 2,35$ hektar. Görüldüğü üzere, Kırım Tatarı olmayan bireyler ile Kırım Tatarı bireyler arasındaki eşitlik eksikliği, Vakfın 7.03.2008 tarihli Ukrayna Hükümetine yazdığı mektup uyarınca acil eylem prosedürü kapsamında CERD'e başvurduğu 2005 yılından bu yana esasen değişmemiştir.

Devlet raporu, kaç Kırım Tatarının konut inşaatı için arazi aldığına ilişkin rakamlar vermiyor. Sadece toplam 9 880 rakamı var. Elimizdeki verilere göre bu arazi yaklaşık 50 000 aileye dağıtıldı, bu da **bir ailenin** $9\ 880:50\ 000=0,2$ hektar aldığı anlamına geliyor. Aynı zamanda **Kırım'da konut inşaatı için ortalama arsa yaklaşık 0,6 hektardır**. Bu, **Kırım Tatarlarının konut inşaatı için ortalamadan yaklaşık 3 kat daha küçük arsalar aldığı** anlamına geliyor.

Ticari amaçlar için 65,9 hektar yaklaşık 1 100 Kırım Tatarına (yani 1 100 aileye) verilmiştir. Ancak Kırım Özerk Cumhuriyeti'nde yaklaşık 280 000 Kırım Tatarı yaşamaktadır, bu da (280 000:5) yaklaşık 56 000 aile anlamına gelmektedir. Yaklaşık 15 000 Kırım Tatarı ailesine (72 000:5) tarım arazisi, 1 100'üne ticari amaçlı arazi verilmiştir ancak yaklaşık 40 000 aile, ne tarımsal ne de ekonomik faaliyetler için arazi almamıştır.

Yukarıda bireysel toprak mülkiyeti hakkında bilgi verildi. Ancak, Ukrayna Devlet raporunun sunulduğu ve değerlendirildiği 2006 yılından beri, Yerli Halkların haklarına ilişkin uluslararası standartlarda, örneğin BM Yerli Halkların Hakları Bildirgesinin 13.09.2007 tarihinde kabul edilmesi gibi çok önemli bazı gelişmeler olmuştu. Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada ve ABD gibi önce Deklarasyona karşı çıkan ancak daha sonra resmi olarak çok olumlu bir şekilde tutum değiştiren devletlerin aksine, Ukrayna, ne Genel Kurul oturumunda bu Deklarasyonu desteklemiş ne de daha sonra tutumunu ve tavrını değiştirmişti. Bu, Ukrayna'nın temelde Kırım Tatarlarının toprak haklarını Yerli Halkların hakları olarak kabul etmediği ve sonuç olarak kamu toprakları ve kutsal yerler için kolektif hakları görmezden geldiği anlamına gelmektedir. Tek olasılık özel kişi veya şirket olarak toprak sahibi olmaktır, ancak yukarıda belirtildiği gibi Ukrayna Devleti bu durumda da sivil temelde eşit haklara sahip olmayı engellemekteydi.

Ukrayna Devleti'nin tarihsel olarak Kırım Tatar Halkına ait olan toprakları bir bütün olarak iade etmemesi ve Kırım Tatar bireylerini ayırması, aynı zamanda ev inşaatı, ekonomik ve ticari faaliyetler için arsa tahsis etmemesi binlerce Kırım Türkünü toprak işgaline itmekteydi. Bunun ardından Ukrayna kolluk kuvvetleri ve mahkemeleri Kırım Tatarlarının yasadışı davrandığını iddia ederek toprak "işgalcilerine" zulmetmeye başladı. Bu şekilde Ukrayna Devleti, Kırım Tatarlarının ata toprakları üzerindeki haklarının iadesine ilişkin hukuki ve siyasi sorumluluktan kaçmakta ve Kırım Tatarları'nın haklarını iade etme girişimlerini fiilen "suç" sayarak Kırım Tatarları'nın toprak mücadelesine öncülük eden Kırım Tatar aktivistlerin zulme uğramasını ve cezalandırılmasını öngörmekteydi.

"Sürgün edilen insanlar eylemlerini aşağıdaki iddialara dayandırmaktaydı:

Sürgünden önce Kırım Tatarları ağırlıklı olarak kentsel alanlarda yaşıyordu, ancak Vatanlarına geri döndüklerinde çoğunluk kırsal alanlara yerleşmek zorunda kaldı. 1939 yılında, sürgünden önce, Kırım Türklerinin yüzde 25'i (65.000 kişi) Güney Sahili bölgelerinde yaşıyordu, ancak sürgünden dönünce sadece yüzde 5'ten biraz fazlası oralara geri dönebildi. Güney sahili bölgelerinde yapılan arsa talepleri yerel makamlar tarafından neredeyse her zaman ret, sınırlama veya geciktirme ile karşılanırken, daha önce sürgün edilmemiş kişilere arsa tahsis edilmeye devam edilmekteydi. Sürgün edilmiş nüfus, arazi tahsisinden sorumlu yerel konseylerde önemli ölçüde az temsil ediliyordu (yüzde 1-2 olarak tahmin edilmekte) ve bu nedenle şeffaf olmayan ve yanlış tahsis kararları alınırken herhangi bir etkiye sahip değildir. Yetkililer tarafından özellikle güney sahillerinde yapılan geniş çaplı arazi tahsisi, yakın zamanda tahsis edilecek çok az arazi kalacağı anlamına gelmekteydi. Bu nedenle, toprak işgalleri, daha önce sürgün edilen topraksız insanlar için acil bir telafi önceliği olarak görülmekteydi". (**Housing, Land and, Property in Crimea, United Nations Human Settlements Programme, December 2007, Author: Veljko Mikelic, Consultant, p.39**)

"Kırım'daki arazi anlaşmazlıklarının mevcut olumsuz sonuçları, hesap vermeyen kamu yöneticileri tarafından alınan yasadışı arazi tahsisi kararlarından kaynaklanmaktaydı. Eskiden sürgün edilen insanlar arazi tahsis sürecinden dışlandıklarını hissediyorlardı. Tepkileri ise araziye zorla ele geçirmek oluyor. Aşağıda görüldüğü gibi, devam eden bu sürecin sonucu, arazi yönetimi politikası üzerinde etkin kontrol sağlaması gereken kurumların dışlanmasıdır", (**Housing, Land and, Property in Crimea, United Nations Human Settlements Programme, December 2007, Author: Veljko Mikelic, Consultant, p.43**)

Yıllar devamında Ukrayna makamları, özel milis birlikleri "Berkut" ve Kırım Kazakları olarak adlandırılan sivil paramiliter Rus şovenist örgütlerinin yeni inşa edilen Kırım Tatar yerleşimlerine karşı ortak şiddet saldırıları düzenledi. (ekteki fotoğraflara bakınız)

Bu vakalar 1.11.2007 tarihinde Balaklavskaya Str., Simferopol, Kırım, Ukrayna'da meydana gelmiştir (bkz. ekteki fotoğraflar ve video): http://censor.net.ua/news/6137/zemelnyyi_konflikt_v_krymu_zastroyischiki_t_atary_i_militsiya_s_avtomatami_video).

Kırım Türkleri'nin büyük çoğunluğunun kamu sektöründe çalışma şansına sahip olmadığı koşullarda ticari/ekonomik faaliyetler için arazi konusu büyük önem kazanmaktaydı. Çünkü herhangi bir arazi olmadan hiçbir ekonomik faaliyet mümkün değildi. Kırım'da özel sektörün ekonomik faaliyetleri için arazilerin büyük bir kısmı Kırım Tatarlarının ödeyemeyeceği büyük rüşvetler karşılığında dağıtılmaktaydı (**0,01 hektar için 10 000\$'a kadar**). Bu şekilde Kırım Tatarları resmi izinleri olmadan bu arazileri işgal etmeye itiliyor ve bu da Ukrayna makamları

tarafından işgal olarak nitelendiriliyordu. Bu gibi durumlarda Kırım Tatarlarına karşı uygulanan geniş çaplı şiddet oldukça tipikti.

O zamanların en korkunç olaylarından biri 7.11.2007 tarihinde Bahçesaray yakınlarındaki Ay-Petri Platosu'nda meydana gelmiştir. Saldırıları sırasında zırhlı asker taşıyıcıları, otomatik ve makineli tüfekler, keskin nişancılar, özel köpekler kullanılmıştı. Düzinelerce sivil Kırım Türkü yaralandı.

(bkz:http://censor.net.ua/news/5905/zachistka_ayipetri_materialy_operativnoyi_s_emki_mvd_video, http://censor.net.ua/news/5760/militsiya_razyskivaet_strelka_s_ayipetri_kot_oryyi_ranil_cheloveka_v_jivot_obnovleno, <http://news.liga.net/news/N0751263.html>, http://censor.net.ua/news/5920/kak_shturmovali_ayipetri_tatary_brosalis_po_buldozer_i_ugrojali_sebya_vzorvat_fotoreportaj).

Direnış durumunda yetkililer "işgalcileri" polise saldırmakla suçlamayarak ve daha da ağır baskı ve cezalar uygulamaktaydı. O esnada yaklaşık 150 Kırım Tatarı, Ukrayna İdari Suçlar Kanunu'nun 53-1 maddesi uyarınca idari suç işlemekten cezalandırıldı ve Kırım Tatar toprak davacılarının liderlerinden biri olan Daniyal Ametov 2010 yılının Ekim ayı sonunda polise saldırı suçundan (1.11.2007 tarihinde Balaklavskaya'daki Kırım Tatar yerleşimine saldırı sırasında) 4 yıl hapse mahkum edilmişti. Bilgilere göre, daha sonra hapishanede işkence gördü.

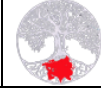
Resmi rakamların karşılaştırılması (**1944 sürgününden önce Kırım Tatarlarının yaklaşık 1 000 000 hektar tarım arazisi vardı ve şimdi Kırım Tatarlarının yaklaşık 186 000 hektar tarım arazisi var**), Ukrayna'daki Kırım Tatar mülklerinin ve topraklarının iade edilmediğini açıkça göstermektedir. Bu durum bir tesadüf veya kaza olamaz. Bu, Ukrayna Devleti'nin Kırım Türklerine yönelik kasıtlı ve kurumsallaşmış politikasıydı. Böyle durumlardan birinde, sürgünden döndükten sonra ait oldukları bölgelerde onlarca yıl devamında arsa alamayan Kırım Tatarları, ailelerinin yaşayabileceği bir yere sahip olabilmek için inşaatı yarım kalan bir binayı işgal etmişti. Bu vaka, yerel yetkililerin Kırım Tatar karşıtı önyargı ve uygulamalarının en güçlü olduğu ve 1992 yılında "Krasniy Ray olayları" olarak bilinen yeni Kırım Tatar yerleşimine karşı en kanlı saldırının gerçekleştiği Aluşta şehrinde meydana gelmiştir. Sürgünden önce Kırım Türkleri yerel nüfusun %76'sını oluştururken şimdi sadece %2'sini oluşturmaktaydı.

1990 yılının sonunda 10'dan fazla Kırım Tatarı aileden oluşan grup, birkaç yıldır inşaatı durdurulmuş bir binayı işgal etmişti. Bu grup binanın inşaatını kendi çabalarıyla tamamlamış ve döşemişti. Yerel yetkililer bina inşaatını tamamlamayı kabul eden bir yatırımcı bulunca, orada oturan Kırım Tatarlarının herhangi başka bir konutları olmamasına rağmen binayı terk etmelerini talep ettiler. Kırım Tatar ailelerinin bunu reddetmesi üzerine Ukrayna makamları 16.04.2008 tarihinde özel silahlı milis birlikleri ve ağır zırhlı araçların katılımıyla özel bir tahliye operasyonu düzenledi. Askeri baskı tehdidi altında yaşlılar, çocuklar ve kadınlardan oluşan grup yaklaşık 10 yıldır yaşadıkları evden zorla çıkarıldı. (ekteki fotoğraflara bakınız).

Konut için kullanılan araziler de çoğunlukla Kırım Tatarları tarafından "işgal edilmiştir". Eğer 1990 yılının başında bu yapılmamış olsaydı, sürgün edilen insanların geri dönüşü ve yeniden yerleştirilmesi prensipte

gerçekleşmeyecekti. Bu sürecin gerçek anlamını anlamak için, Kırım'daki 300 yeni Kırım Tatar yerleşiminden sadece 1'inin (**SADECE 1!!!) fiilen gerçekleşmeden önce yetkililer tarafından inşa edilmesine izin verildiğini göz önünde bulundurmak gerekir**. Diğer hepsi yasadışı olarak yıkılma tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Ancak bu durum on binlerce Kırım Tatarını aktif direnişe itebilirdi. Sonunda yetkililer 299 "yasadışı" yerleşimi inşa edildikten 5-6 yıl içerisinde onları yasallaştırmak zorunda kalmışlardı.

Yetkililer bu yerleşimler hakkında sanki Kırım Tatarlarının geri dönüşünü destekleyen devlet politikasının bir parçası olarak arazi tahsis edilecekmiş gibi rapor vermekteydi. Aslında durum tam

tersiydi: Kırım Tatarları, Kırım'a yeniden yerleşmek için umutsuzca mücadele etmişler ve devletin şiddetle karşı koymasına rağmen kendilerini yeniden tesis etmeyi başarmışlardır. Daha sonra Hükümet bu yerleşim yerlerini genel kalkınma planlarına dahil edip üstelik bir de onlar için sosyal altyapı inşa etme programları başlatmıştı (bkz. Bölüm II).

Ancak konut inşa edilebilecek arazi Kırım Türkleri için hala ciddi bir sorun olmaya devam ediyordu. 2014'ten önceki son yıllarda Kırım'da konut için yeni bir toprak talebi dalgası ortaya çıktı. Bunun nedeni, yetkililerin on yıllar boyunca Kırım Tatarlarının toprak dağıtımına erişimini kısıtlamaya çalışmasıydı. 1990'ların başında Kırım Tatarları tarafından elde edilen topraklar aileler için yeterli değildi.

1990'da olan olaylardan sonra 20 yıl geçmesine rağmen önceki durumların bir tekrarı yaşanıyor. Simferopol çevresinde ("protesto bölgeleri" olarak adlandırılan) yaklaşık 17 yeni Kırım Tatar yerleşimi kurulmuştu. Bunlar çoğunlukla kırsal bölgelerde yaşayan ve kamulaştırma sırasında toprak almaları reddedilen insanlar tarafından başlatılmıştı (yukarıya bakınız). Kırsal bölgelerde kendi geçimlerini sağlama şansları olmadığından, gelir getirici faaliyetler için olanaklar aramak üzere büyük şehre doğru hareket etmek zorunda kalmışlardı. Bu kez Kırım Türkü kökenli olup devletten toprak talep edenler "Avdet" (Geri Dönüş) ve "Sebat" (Azim) adlı iki örgüt kurmuşlardı.

Yetkililer, liderlere yönelik yıldırma ve zulüm taktiklerini (bkz. yukarıda Daniyal Ametov hakkında) ve yetkililer tarafından belirlenen başka bir yere gönüllü olarak taşınma müzakerelerini birleştirmekteydi. Bu önlemlerin perspektifleri belirsizdi. Ancak hükümetin Kırım Tatarlarının toprak sorununu iyi niyet çerçevesinde çözme niyeti ya da planı olmadığı aşikardı.

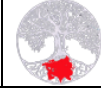

II. Sürgün edilme esnasında el konulan mülk için tazminat ödenmemesi.

Resmi verilere göre, 1944 yılında Kırım Tatarları sürgün edilirken 80.350'den fazla özel konutlarını ve mülklerini, 127.500 sığır, 357 000 baş koyun ve keçi, 34 000 hektardan fazla tarım arazisi (78455 parsel), tüm gıda stoku, tohumlar, ehli hayvanlar için yem, inşaat malzemesi, 4 000 tondan fazla buğday, mısır, arpa, 13 999'dan fazla araba, 4 ton tütün, 90 000 litre şarap, 31 400 kilo kuru meyve, 43 200 adet koyun derisi, 544 ton yapağı kaybetti. Eksik gösterilen verilere göre, Kırım Tatarlarından geri alınan özel mülkiyetin maliyeti 6 milyar doların üzerindedir. Kırım Tatarları tarafından kurulan kolektif çiftliklere ve kooperatiflere ait mülklerin maliyeti 1,2 milyar ABD dolarıdır.

Bu mülkler önce Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti tarafından tahsis edildi, ancak Kırım'ın bir bütün olarak 1954 yılında Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne bedelsiz olarak devredilmesinden sonra, arazi, evler, doğal kaynaklar ve hatta bitkiler gibi en önemli ve değerli olan şeyler onlarca yıl devamında Ukrayna tarafından kullanıldı ve sömürüldü. 2014 yılındaki Rusyan'ın Kırım'ı işgal etmesine kadar da bu mülkler yasal sahiplerine veya torunlarına herhangi bir telafi veya tazminat ödenmeden sömürülmeye devam etmiştir. Daha sonra bu arazi ve mülkler, önceden Kırım Tatarlarının yaşadığı yerlerde Devlet tarafından getirilen yerleşimcilere dağıtılmış veya satılmıştı, bununla beraber tarımsal işletmelerin kurulması ve diğer amaçlar için de kullanılmıştı.

Sürgünden önce Kırım Türklerinin sahip olduğu tüm topraklar, mülkler ve evler Ukrayna tarafından kullanıldı. Kırım Türkleri tarafından üretilen maddi kaynaklar Ukrayna'nın ulusal ekonomisi için kullanıldı. Daha önce Kırım Türklerine ait olan evler işgal edildi ve Kırım'da Kırım

Tatarı olmayan nüfusun yerleştirilmesine ilişkin özel programlara uygun olarak getirilen göçmenler arasından olan turistler tarafından kiralandı. Bu durum, uluslararası hukukun teori ve pratiğinde detaylandırılan yaklaşımlara göre sorumluluk, sahibine iade ve tazminat konularını gündeme getirmektedir.

Her şeye rağmen:

•Mahkemeler, daha önce sürgün edilen Kırım Tatarlarına mülklerinin iadesi ile ilgili özel bir kanun olmadığı gerçeğine atıfta bulunarak, Kırım Tatarlarının yasadışı olarak mahrum bırakıldıkları mülklerinin iadesi ile ilgili talepleri kesinlikle keyfi olarak reddetmekteydiler;

•Kırım Tatarlarının çoğunluğu devlet ve belediye mülklerinin özelleştirilmesi sürecinin dışında bırakıldı, çünkü daha önce sürgün edildikleri yerlerde geçirdikleri on yıllar nedeniyle Ukrayna vatandaşlığı alamadılar ve Ukrayna Devlet işletmelerinde hizmet kayıtları yoktu.

•Son döneme kadar kırsal bölgelerde yaşayan Kırım Tatarlarının %86'sından fazlasının tarım arazisi sürecine katılma hakkı bulunmuyordu. Çünkü yeni yerleşimcilerin yaptığı gibi Devlet işletmelerinde çalışmamışlar ve 1990'larda sürgün edildikleri bölgelerden vatanlarına geri döndükten sonra orada iş verilmeyerek ayrımcılığa uğramışlardır.

•BM Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesinin sorusunu yanıtlayan Leonid Efimenko, Ukrayna Adalet Bakanı Birinci Yardımcısı, Komite'nin 10 Mart 1998 tarihli toplantısında, Ukrayna'nın daha önce sürgün edilen ve baskıya maruz kalan tüm kişilere mülklerinin iadesi ile ilgili tüm yükümlülüklerini yerine getirdiğini belirtmiştir. Tazminatlar ödendiğini ve tüm Kırım Tatarları rehabilite edilmiş olduğunu, haksız hükümlerin verildiği davalar yeniden ele alınmış olduğunu söylemiştir. Bu açıklama, farklı vakaların kasıtlı olarak karıştırılmasıdır. Ukrayna'da, Ukrayna Parlamentosu tarafından 17.04.1991 tarihinde kabul edilen Ukrayna'daki Siyasi Baskıların Mağdurlarının Rehabilitasyonu Hakkında Kanun bulunmaktadır. Bu kanunun sürgün edilen Kırım Tatar Halkı ile hiçbir bağlantısı yoktur. Aksine, Kanunun yürürlüğe girmesi ile ilgili kararnamede, daha önce sürgün edilen halklarla ilgili olmadığına dair özel bir nokta vardır.

Kelimesi kelimesine: ""4. Ukrayna SSC'nin "Ukrayna'da Siyasi Baskı Mağdurlarının Rehabilitasyonu Hakkında" (962-12) 3., 4. ve 9. Maddelerinin etkileri, zorla çıkarılan baskı altındaki halklar (Kırım Tatarları, Almanlar, Yunanlılar, Bulgarlar, Polonyalılar, Ermeniler ve diğerleri) için geçerli değildir, çünkü bu vatandaş kategorisinin rehabilitasyonu konusu SSCB Yüksek Sovyeti'nin 7 Mart tarihli Kararına kadar kararlaştırılmıştır, 1991 "14 Kasım 1989 tarihli SSCB Yüksek Konseyi Deklarasyonu ile bağlantılı yasaların yürürlükten kaldırılması hakkında". (<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=963-12>)

Kırım Tatarları hakkında sorulan soruya Ukrayna delegasyon temsilcisi tamamen başka bir konu ile ilgili cevap verdi. Ne yazık ki, bireysel olarak ve başkalarıyla ortaklaşa mülk edinme yasağı şeklinde ve sürgün sırasında geri alınan ancak bugüne kadar var olan mülkiyet için kalıtsal haklardan mahrum bırakma şeklinde apartheid hakkında kasıtlı bir gizleme ve yanıltma söz konusudur. CERD, 8 Şubat 2007 tarihli Sonuç gözlemlerinde (CERD/C/UKR/CO/18*) özellikle şu hususa dikkat çekmiştir:

"Komite, taraf Devlet'i, **başta Kırım Tatarları olmak üzere**, daha önce sürgün edilen kişilerin, **daha önce el konulan mülklerinin iadesini veya yeterli tazminat talep etmelerini** sağlayacak etkili çözüm yolları sunmaya ve daha önce sürgün edilen kişilerin, mümkün olduğu ölçüde, geleneksel olarak yaşadıkları bölgelerde uygun araziler elde edebilmelerini sağlamaya davet etmektedir. Taraf Devlet, daha önce sürgün edilmiş tüm kişilerin yeterli konuta erişimini ve yerleşim yerlerinde yaşayanların yasal mülkiyet güvencesine sahip olmasını ve güvenli su, kanalizasyon sistemleri, elektrik, gaz, ısınma, yollar ve ulaşım dahil olmak üzere yeterli altyapıya erişimini sağlamalıdır."

Ukrayna Devleti, raporunun 514-523. paragraflarında, bu tavsiyenin uygulanması gibi düşünülmesi gereken faaliyetleri sunmaya çalışmıştır. Bu bağlamda dikkatimizi çekmemiz gereken hususlar aşağıdadır:

515. paragrafta. Hükümet şu anda Kırım'da 253 853 Kırım Tatarının yaşadığını belirtmektedir. Eğer bu doğruysa, son on yıl içinde 30 000 kişi ölmüş demektir, çünkü 2001 nüfus sayımı sonuçlarına göre bile Kırım Tatarlarının sayısı 248 000 kişiydi.

"43. BMMYK tahminleri, geri dönüş stratejisi mevsimlik göçü içeren Kırım Tatar nüfusunun bir kısmını da hesaba katacak şekilde ayarlanmalıdır.

Bazı FDP'ler hava koşulları elverdiği sürece Kırım'da ev inşa ediyor ve inşaatı finanse edecek geliri elde etmek için Özbekistan, Rusya, Kazakistan veya diğer devletlerde çalışıyordu. Bu kişiler pasaport masalarına kayıt yaptırmaktan kaçınıyorlardı. Bu kişiler 2001 nüfus sayımı sırasında sayılan sayı (248,000) ile Kırım Tatar nüfus tahminleri (265,000) arasındaki farkın bir kısmını açıklayabilir." (Evaluation of UNHCR's programme to prevent and reduce statelessness in Crimea, Ukraine, By Greta Uehling, consultant, March 2004, EPAU/2004/03, p.17, <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opensslPDFViewer.html?docid=405ab4c74&query=Crimean>).

O zamandan beri hiç kimse Kırım Tatarlarının Kırım'dan kitlesel hareketine işaret etmemiştir. Tam tersi, resmi kaynaklara göre her yıl yaklaşık 500-600 Kırım Tatar ailesinin sürgün bölgelerinden Kırım'a geri döndüğünü göz önünde bulundurursak, nüfusun doğal artışını hesaba katmasak bile, 10 yıl devamında yaklaşık 25.000-30.000 kişinin Kırım'a gelmiş olması gerekiyordu (<http://news.allcrimea.net/news/2011/5/17/1305626400/>). Hükümetin verdiği rakamlar eğer gerçekse, ölenlerin sayısı 30.000'den fazladır ve bu rakam hükümetin Kırım Tatarlarına yönelik politikasının bir sonucu olarak değerlendirilmeliydi. Muhtemelen bu, kişi başına düşen ekonomik ve sosyal refah payını "arttırmak" için çok rahat bir şekilde kullanılacak rakamların kasıtlı olarak olduğundan az gösterilmesi idi.

İçişleri Bakanlığı Pasaport Servisi tarafından 2000 yılından önce Sürgün edilenler için Vatandaşlık Kampanyası'na adanmış çeşitli konferanslar, müzakereler, yuvarlak masa toplantıları vb. sırasında sunulan resmi rakamlara göre Kırım'da yaklaşık 276.000 Kırım Tatarı vardı. Doğal olarak 2014 yılına kadar bu rakamın en az 300 000 kişiye kadar yükselmesi gerekiyordu. Şüphesiz yaklaşık 50 000 kişilik bir fark, istatistiklerle manipülasyon yapmak için çok fazla alan yaratabilir.

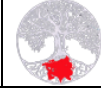
Ukrayna Devleti, daha önce sürgün edilen halkların yeniden kurulması için Devlet ve Kırım Özerk Cumhuriyeti'nden sosyal ve ekonomik bütçeler için ayırdığı ödenekleri, Kırım Tatarlarına yönelik kıymetli bir hayırseverlik veya lütuf olarak sunmaktaydı; Her ne kadar açıkça beyan etmese de aslında bunu CERD'in tavsiyesine bir yanıt olarak sunmaya çalışmaktaydı: **başta Kırım Tatarları olmak üzere sürgün edilen kişilerin daha önce el konulan mülklerinin iadesini veya yeterli tazminat talep etmelerini sağlamak.**

Ancak, Hükümet Raporu'nda sunulan rakamları inceleyerek ve bunları diğer bazı çok önemli kriterlerle karşılaştırsak, bir sonraki bulgulara ulaşırız:

Daha önce sürgün edilmiş kişilere tahsis edilen toplam finansman miktarı

1 143 155 600 (Devlet Raporu para.518) +53 305 600 (Devlet Raporu para. 522) =1 196 461 200 Hrv., yani 149 557 650 \$USD veya yılda yaklaşık 7 500 000 \$USD.

Bu durum, Kırım Türklerinin bu paradan payına düşen miktarın, Devlet Raporu'nda belirtildiği gibi 253 853 olan Kırım Tatar nüfusunu esas alırsak 589 ABD Doları veya tahminlere göre 20 yıl devamında 499 ABD Doları veya yılda kişi başına 29,45/24,95 ABD Doları olduğu anlamına gelmektedir.

Bu rakamı değerlendirmek için Kırım'da en ucuz konutun 1 metrekaresinin maliyeti 750 ABD Doları ile 1000 ABD Doları arasında değiştiğini bilmek gerekir. Yani Ukrayna Hükümeti 23 yıl devamında her Kırım Türkü başına 1 metrekaresine konut maliyetinden çok daha azını tahsis etti.

Ukrayna Devleti on yıllar boyunca Kırım'ın topraklarını, doğal kaynaklarını ve diğer menfaat kaynaklarını kullandı. Örneğin, Ukrayna Hükümeti tarafından 20 yıl boyunca tahsis edilen para miktarı, Ukrayna'nın Kırım topraklarının küçük bir parçasını 1,5 yılda Rus Karadeniz Donanması'na kiralaması karşılığında aldığı para miktarından daha azdır.

Yani 23 yıl devamında Kırım Tatarlarının yeniden kalkınması için Ukrayna devleti tarafından ayrılan para:

- Ukrayna'nın 1,5 yıl boyunca Rus Karadeniz Donanmasından aldığı paradan daha azdır;
- Kırım'da 1 metrekaresine bir konut maliyetinden daha az;
- 2014 işgali öncesi Ukrayna'da aylık 119 ABD doları olan resmi geçim düzeyinden daha az;
- Kırım Tatarlarının bunca zamandır Ukrayna Devletine ödedikleri vergi ve diğer ödemelerden kesinlikle daha azdır.

Devlet parasıyla inşa edilen konutların hacmini ele alırsak, yaklaşık $458\ 677,7 : 50$ (Kırım'daki tek odalı dairelerin ortalama karesi) = 9 173 daire, yaklaşık 50000 Kırım Tatarı ailenin olduğunu göz önünde bulundurursak bu daireleri alacak kadar şanslı olan Kırımlıların sayısı tüm Kırım Tatar nüfusunun 1/5'idir.

Aynı zamanda Ukrayna'nın, Kırım Tatarlarının %80'inin sürgünden önce bu bölgede yaşaması nedeniyle, Kırım'ın güney sahilinde en iyi turistik iş yerlerinde bulunan yaklaşık 83.000 eski Kırım Tatar evini tahsis ettiğini hatırlatmak yeridir. Kırım'ın Güney Sahili'ndeki eski Kırım Tatar evlerinin piyasa fiyatı (yeniden inşa veya onarım olmadan bile) yaklaşık 15 000 - 200 000 ABD Dolarıdır (bölgeye ve sosyal altyapıya bağlı olarak değişiyor).

Bu evlerin asıl sahipleri olan Kırım Türkleri veya onların torunları hala hayatta ve bazıları mülklerini geri almak için Ukrayna makamlarına başvurmuştu. Bunun sonucunda neler olduğu makalenin bir sonraki bölümünün konusu. Ancak kısaca söylemek gerekirse kimse mülkünü geri alamadı. Bu bağlamda, Ukrayna Hükümeti'nin tek başına ve başkalarıyla birlikte mülk edinme hakkına ve miras hakkına doğru bir şekilde riayet edilmesi ve özel mülkiyete tamamen saygı gösterilmesi konusundaki açıklaması Kırım Tatarları ile ilgili değildi.

Bu durum, Ukrayna'da etnik temelde vatandaş eşitliğinin olup olmadığı sorusunu açıkça ortaya koymaktadır. Kırım Tatarı olmayanlar, Kırım Tatarlarından yasadışı yollarla alınan mülkleri Ukrayna Devletinden aldılar ve bu mülkleri ve başka birçok değerli mülkleri yasadışı şekilde Kırım Tatarı olmayan alıcıların elinde tutmak için her şeyi yaptılar. Aynı zamanda Ukrayna makamları, söz konusu mülkün yasal asıl sahiplerine veya onların Kırım Tatar mirasçılarına/varislerine iade edilmesi olasılığını tüm önlemlerle engellemiştir. Bu evler, Kırım Türklerinin sürgününden sonra bu bölgelere yerleştirilen yerleşimciler tarafından turistik vb. amaçlarla kullanılmaya devam ediliyor.

Kırım'ı her yıl ziyaret eden turist sayısı yaklaşık 5 000 000 kişidir. Bunların çoğu Kırım'da kişi başına en az 1000 ABD Doları, yani yılda yaklaşık toplam 5 000 000 000 ABD Doları harcamaktaydı. Bu rakamı, 23 yıl devamında Devlet ve Cumhuriyet bütçesinden Kırım Tatarları için ayrılan 149 557 650 ABD Doları ile karşılaştıralım.

Son olarak, Devlet tarafından tahsis edilen paranın büyük bir kısmı KDV olarak bütçeye hemen geri dönmekteydi (%20, 2000'den önce %28), diğer büyük bir kısmı da idari ihtiyaçlara (bürokratlara maaş ve ofis ekipmanı olarak vs.) harcanmaktaydı. Paranın büyük bir kısmı yolsuzluk ve kötü yönetimden dolayı kayboluyordu. Örneğin, Kırım Parlamentosu'nun sözde Denetim Dairesi

tarafından 01.01.2010 tarihinde yapılan tespitlere göre, çoğu bitme perspektifi olmayan bitmemiş bina projeleri için 162 400 000 Hrivna veya 20 300 000 ABD Doları'ndan fazla harcama yapılmıştır.

Sonuç olarak, CERD'in 2007 yılında yaptığı önerilerden sonra hiçbir şey değişmemiştir. Ukrayna Hükümeti daha önce de var olan bu uygulamayı sürdürmüştür. CERD'in önerisi uygulanmış olduğunu göremiyoruz. HABITAT raporunda da şöyle belirtilmiştir:

"Ukrayna makamları mülkiyetle ilgili mevcut sorunları çözmek için gerekli güce sahiptir. Ancak, polis gücü, Devlet Savcılığı, mahkeme, arazi denetimi, vergi birimleri ve revizyon kurumları hala iktidardaki siyasi güçlerin siyasi iradesine bağlıdır ve nadiren onay almadan harekete geçerler. Arazi tahsisi, şeffaflık ve hesap verebilirlik gerektiren hassas bir süreçtir ve bu nedenle idari ve adli gelişmelere ihtiyaç vardır. Ukrayna Devlet temsilcilerinin ilan edilen AB yönelimi doğrultusunda, işe devlet görevlilerinin ve yargıçların mesleki etik konusunda eğitilmesi ve yetiştirilmesi ile başlanmalıdır. Yerel kamu yöneticilerinin yaygın çıkar çatışması ve yolsuzluk uygulamaları, arazi tahsisi için daha erişilebilir ve şeffaf prosedürlerle aşılanmalıdır. Kamu yöneticilerinin düşük maaşları ile birlikte arazi tahsisi sürecinde şeffaflığın olmaması yolsuzluğu teşvik etmektedir" (s.41). Sürgünün Kırım Türklerine verdiği zarar ve Ukrayna Devleti'nin Kırım Türklerinin topraklarından ve mülklerinden sağladığı fayda, Ukrayna Devleti'nin resmi olarak Kırım Türklerine ama fiili olarak sürgün edilen insanların durumuna çok fazla olumlu etkisi olmayan ve çok yetersiz sınırlarda olan programlara harcadığı parayla karşılaştırılabilir mi?

Daha önce el konulan mülklerin iadesi veya yeterli tazminat konusu, mahkeme ve idari usuller ve vatandaşların Kanun önünde eşitliği ile ilgili sorular özel olarak ele alınmadan anlaşılabilir ve değerlendirilemez.

Bölüm III (a). Kanun ve Mahkeme önünde vatandaşların ırkçılığa dayanan eşitsizliği

Ukrayna Anayasası'nda aşağıdaki hükümler yer almaktadır:

Madde 55.

İnsan ve vatandaş hak ve özgürlükleri mahkeme tarafından korunur.

Herkesin, devlet makamlarının, yerel hükümet yetkililerinin ve memurlarının kararlarına, eylemlerine veya eylemsizliklerine mahkemede itiraz etme hakkı güvence altındadır.

Herkes, haklarının korunmasını Ukrayna Yüce Radası İnsan Hakları Temsilcisinden talep etme hakkına sahiptir.

Herkes, tüm iç hukuk yollarını tükettikten sonra, hak ve özgürlüklerinin korunması için ilgili uluslararası yargı kurumlarına veya Ukrayna'daki uluslararası örgütlerin, üyelerinin veya katılımcılarının uygun makamlarına yasal başvuruda bulunma hakkına sahiptir.

Herkes, hak ve özgürlüklerini ihlallere ve yasadışı dayatmalara karşı korumak için kanunla yasaklanmamış her türlü yola başvurma hakkına sahiptir.

Madde 56.

Herkes, kamu makamlarının, yerel özerk yönetimlerin, bunların görevlilerinin ve memurlarının yetkilerini kullanırken hukuka aykırı karar, eylem veya ihmallerinden doğan maddi ve manevi zararlarının Devlet veya yerel yönetimler tarafından tazmin edilmesini isteme hakkına sahiptir."

Görünen o ki, yasal sorunlar yaşayan herkes, ihlal edilen haklarının korunması için mahkemeye başvurabilir.

Kırım Tatarları bu normlara güvendiler ve bazıları Kırım'a geldiklerinden itibaren sürgün sırasında yasadışı olarak ellerinden alınan mülklerini geri talep etmek için Ukrayna makamlarına ve mahkemelerine başvurmaya başladılar.

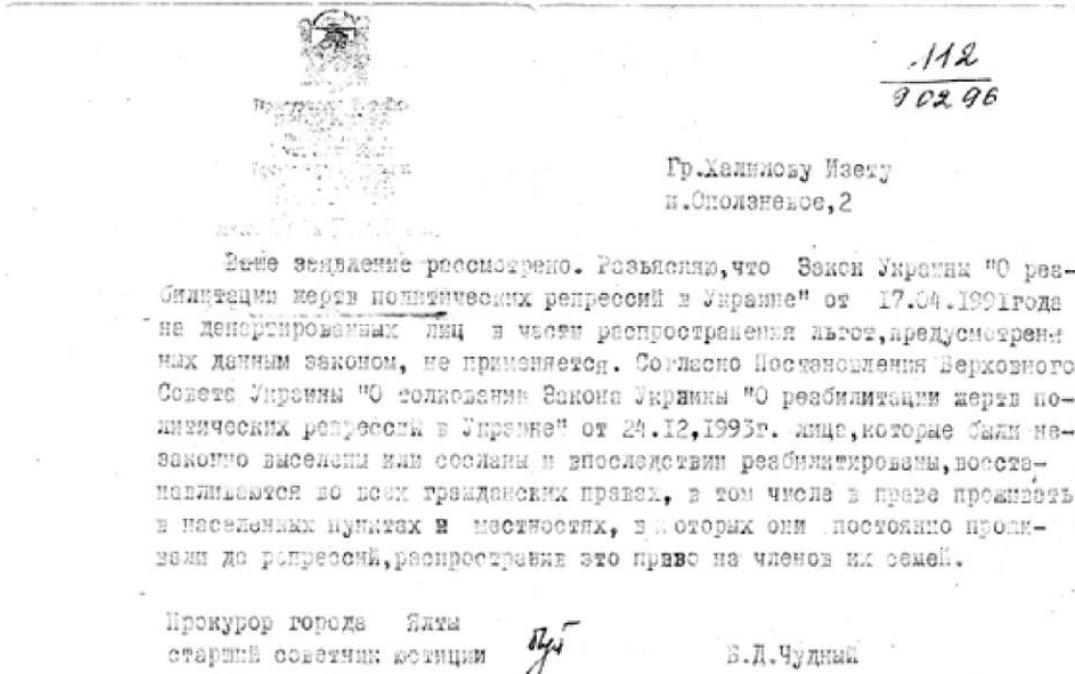
Bu itirazlardan bazıları, söz konusu mülk ve arazinin Ukrayna yasalarına uygun olarak özelleştirilmesinden önce gerçekleşmiştir.

Devletin ve bölge yönetim organlarının, yargı kurumlarının, mahkemelerin ve hatta Ombudsman'ın ortak görüşü, sürgün esnasında el konulan malların, bu malların iadesi (veya geri verilmesi) veya tazminine ilişkin bir Ukrayna Yasası'nın bulunmaması nedeniyle iade edilmeyebileceği yönündedir.

Örneğin, Yalta Şehri Savcısı B.D. Chudniy'in İzet Halilov'un 09.06.96 tarihli cevabı aşağıdadır:

"Başvurunuz değerlendirilmiştir. Ukrayna'nın 17.04.1991 tarihli

"Ukrayna'daki Siyasi Baskıların Mağdurlarının Rehabilitasyonu Hakkında" Kanununun yasal ayrıcalıkların yayılması bölümünün sınır dışı edilen kişiler için geçerli olmadığı açıklanmıştır".

Rehabilitate Edilmiş Kişilerin Haklarının İadesi konusunda Şehir Komisyonu Başkanı B.B. Klinchuk'un G. Mustafayeva'ya 24.10.07, #1722 sayılı cevabına göz atalım:

"Ukrayna SSC Yüksek Konseyi'nin 17.04.1991 tarihli ve Ukrayna'nın "Sınır dışı edilme" Yasası'nın yürürlüğe girmesine ilişkin kararının 4. maddesi uyarınca sınır dışı etme ile bağlantılı olarak, idari sınır dışı etme ve el konulan malların iadesinin tespitine ilişkin başvurunuzla ilgili sizinle iletişime geçiyoruz. Ukrayna'daki Siyasi Baskıların Mağdurlarının Rehabilitasyonu" yasası, zorla yerlerinden edilen baskı altındaki halklara (Kırım Tatarları, Almanlar, Yunanlılar, Bulgarlar, Polonyalılar, Ermeniler ve diğerleri) yayılmamıştır. Bu yüzden, Rehabilitate Edilen Kişilerin Haklarının İadesi konularına ilişkin Komisyon, 1944 yılında Kırım'dan sürgün edilen kişilerin rehabilitasyonu konularını değerlendirmeye yetkili değildir".

УКРАЇНА
ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ
АЛУШТИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ
98500, м. Алушта, пл. Радянська, 1

24.10.07 № 1722

на № от

УКРАИНА
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
АЛУШТИНСКОГО ГОРОДСКОГО СОВЕТА
АВТОНОМНОЙ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ
98500, г. Алушта, пл. Советская, 1

Мустафаевой Г.Б.

98400, г.Бахчисарай,
ул.Советская, 12, кв.138

На Ваше заявление об установлении факта административного выселения и о возврате конфискованного имущества в связи с депортацией сообщаем Вам, что в соответствии с п.4 Постановления Вёрховного совета Украинской ССР от 17 апреля 1991 года о Порядке введения в действие Закона Украины «О реабилитации жертв политических репрессий в Украине», данный Закон не распространяется на репрессированные народы, насильственно переселенные (крымские татары, немцы, греки, болгары, поляки, армяне и другие). Таким образом, комиссия по вопросам восстановления прав реабилитированных не уполномочена рассматривать вопросы реабилитации лиц, депортированных из Крыма в 1944 году.

Секретарь городского совета,
Председатель комиссии
по вопросам восстановления
прав реабилитированных

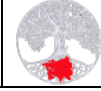
Б.Б.Клинчук

Мищенко
3-52-18

Kırım Özerk Cumhuriyeti Verkhovna Rada (parlamento) Rehabilitate Edilmiş Kişilerin Haklarının İadesi konularıyla ilgili Komisyon Başkanı Mustafayeva G.'ye N.Kozitskiy'in yanıtını dikkatinize sunuyorum

15.01.08 #4 - kr:

"23 Aralık 2007 tarihli şikayetinize cevaben, rehabilite edilen kişilerin haklarının iade edilmesinden sorumlu Aluşta Belediye Meclisi Komisyonu'nun, Bayram (Urpinaeva) Zera ailesinin idari sınır dışı edilmesinin tespiti ve el konulan mülklerinin iadesi için yaptığımız başvuruyu resmi olarak reddettiğini bildirmek isteriz. Bu karar, Ukrayna Kanunu'nun, özellikle de 17 Nisan 1991 tarihli ve 962-XII sayılı 'Ukrayna'da Siyasi Baskı Mağdurlarının Rehabilitasyonu Hakkında Kanun'un Kırım'dan sürgün edilen bireyleri kapsamadığı gerçeğine dayanmaktadır."

Kırım Özerk Cumhuriyeti Verkhovna Rada Komisyonu ile bölge, şehir ve ilçe komisyonları, "Ukrayna'da Siyasi Baskı Mağdurlarının Rehabilitasyonu Hakkında" Ukrayna Kanunu'nun hükümlerini uygulamak üzere kurulmuştur. Ancak bu komisyonların, 1941 ve 1944 yıllarında ulusal bazda Kırım'dan zorla sürgün edilen kişilere idari sürgün veya el konulan malların iadesi ile ilgili soruşturma yürütme yetkisine sahip olmadığını belirtmek önemlidir.

Kırım Özerk Cumhuriyeti Etnik İlişkiler ve Sürgün Edilen Vatandaşlar Cumhuriyet Komitesi, 1941 ve 1944 yıllarında Kırım'dan ulusal bazda sürgün edilen vatandaşlarla ilgili konularla ilgilenmektedir.

Adresi şöyledir: 95 005, Simferopol, Kirova caddesi, 13".

Aynı vakada Kırım Özerk Cumhuriyeti Cumhuriyet Komitesi'nin etnik gruplar arası ilişkiler ve sürgün edilen vatandaşlardan sorumlu Birinci Yardımcısı N. Nomanov'un G. Mustafajeva'ya gönderdiği 23.03.09 #M21/434/2 sayılı yazılı cevabı aşağıdadır:

"Kırım Özerk Cumhuriyeti Etnik İlişkiler ve Sürgün Edilen Vatandaşlar Cumhuriyet Komitesi, Kırım Özerk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'na 1944 yılında Kırım'dan yapılan zorunlu göçlerle ilgili maddi ve manevi tazminatların ödenmesi konusunda yaptığınız başvuruyu ulusal bazda değerlendirdi ve aşağıdaki metni iletti.

Ukrayna'nın 17.04.1991 tarihli ve 963-12 sayılı "Ukrayna'da Siyasi Baskı Mağdurlarının Rehabilitasyonu Hakkında" Kanunu, 1941-1945 yıllarında Kırım'dan ulusal aidiyetleri nedeniyle zorla sürülen (tehcir edilen) kişilere (Kırım Tatarları, Ermeniler, Bulgarlar, Yunanlılar ve Almanlar) uygulanmıyor.

"Etnik nedenlerle sürgün edilen kişilerin haklarının iadesine ilişkin" Ukrayna Yasası henüz kabul edilmedi, proje şu anda Ukrayna Yüce Radası'nda müzakere edilme aşamasında.

Ne yazık ki, 1944 yılında Kırım'dan zorla göç ettirilmenizle bağlantılı olarak maddi ve manevi zararların ödenmesi için yaptığınız başvurunun ulusal bazda karşılanması mümkün değildir."

ВЕРХОВНА РАДА
АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ
КОМІСІЯ
З ПИТАНЬ
ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВ
РЕАБІЛІТОВАНИХ

вул. К. Маркса, 18, м. Симферополь,
Автономна Республіка Крим, Україна, 95000,
тел. (0652) 544-130

ВЕРХОВНАЯ РАДА
АВТОНОМНОЙ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ
КОМИССИЯ
ПО ВОПРОСАМ
ВОССТАНОВЛЕНИЯ ПРАВ
РЕАБИЛИТИРОВАННЫХ

ул. К. Маркса, 18, г. Симферополь,
Автономная Республика Крым, Украина, 95000,
тел. (0652) 544-130

Кырым Мухтар
Джумхуриетининъ Юкьары Радасы
РЕАБИЛИТИРЛЕНГЕНЛЕРНИНЪ
АКЪ-УКЪУКЪЛАРНЫ ТИКЛЕВ
МЕСЕЛЕРИ БОЮНДЖА
КОМИССИЯ

К. Маркс оулу, 18, Симферополь ш.
Кырым Мухтар Джумхуриети, Украина, 95000,
тел. (0652) 544-130

15.01.08 4-99

МУСТАФАЕВОЙ Г. Б.,
ул. Советская, дом 3, кв. 38,
г. Бахчисарай,
АРК, 98400

Уважаемая Гулимхан Байрамовна!

На Вашу жалобу от 23 декабря 2007 года, сообщаю Вам о том, что комиссия Алуштинского городского совета по вопросам восстановления прав реабилитированных, вполне правомерно отказалась рассматривать Ваше заявление об установлении факта административного выселения семьи Байрам (Урпинаевой) Зеры и возврата конфискованного имущества т.к. действие Закона Украины от 17 апреля 1991 года № 962 - XII "О реабилитации жертв политических репрессий в Украине" не распространяется на народы насильственно переселенные из Крыма.

Комиссия Верховной Рады Автономной Республики Крым, областные, городские и районные комиссии по вопросам восстановления прав реабилитированных созданы для реализации Закона Украины "О реабилитации жертв политических репрессий в Украине". Они не уполномочены заниматься установлением фактов административного выселения и возвратом конфискованного имущества гражданам, выселенным по национальному признаку из Крыма в 1941 и 1944 г.г.

Проблемами граждан, выселенных по национальному признаку из Крыма в 1941 и 1944 г.г., занимается Республиканский комитет Автономной Республики Крым по делам межнациональных отношений и депортированных граждан. Его адрес: 95005, г. Симферополь, проспект Кирова, 13.

Председатель комиссии

Н КОЗИЦКИЙ

УКРАЇНА
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ

РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ КОМІТЕТ
АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ
У СПРАВАХ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ
ВІДНОСИН І ДЕПОРТОВАНИХ
ГРОМАДЯН

95005, пр. Кірова, 13, м. Сімферополь,
Автономна Республіка Крим, Україна,
тел. 544-480, факс 25-34-82

УКРАЇНА
АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ

РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ КОМІТЕТ
АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ
ПО ДЕЛАМ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ
ВІДНОСИН І ДЕПОРТОВАНИХ
ГРАЖДАН

95005, пр. Кірова, 13, г. Сімферополь,
Автономна Республіка Крим, Україна
тел. 544-480, факс 25-34-82

УКРАЇНА

КЪЫРЫМ МУХТАР ДЖУМХУРИЯТИ

КЪЫРЫМ МУХТАР ДЖУМХУРИЯТИ
МИЛЛЕТЛЕРНИНЪ МУНАСЕБЕТЛЕР
ВЕ СЮРГЮНЛИККЕ ОГЪРАТЪАН
ГРАЖДАНЛАРИНШЛЕРИ БОИОНДЖА
ДЖУМХУРИЯТ КОМИТЕТИ

95005, Киров джеддеси, 13, г. Сімферополь шеэри
Къырым Мухтар Джумхурияти, Украина
Тел: 544-480, факс 25-34-82

23.03.2009 № М.21/434/2

Мустафеевой Г.Б.
ул. Советская, д. 12, кв. 138
г. Бахчисарай, АР Крым
98400

Управление делами Совета министров
Автономной Республики Крым
Управление по работе с обращениями
Граждан и организации их личного приема

Уважаемая Гулимхан Байрамовна!

Республиканский комитет Автономной Республики Крым по делам межнациональных отношений и депортированных граждан рассмотрел Ваше обращение в Совет министров Автономной Республики Крым по вопросу выплаты морального и материального вреда в связи с насильственным переселением в 1944г. из Крыма по национальному признаку, сообщает следующее.

Закон Украины «О реабилитации жертв политических репрессий на Украине» от 17.04.1991г. № 963-12 не распространяется на лиц (крымских татар, армян, болгар, греков и немцев), подвергшихся насильственному выселению (депортации) по национальному признаку из Крыма в 1941-1945г.г.

Закон Украины «О восстановлении прав лиц, депортированных по национальному признаку» не принят, в настоящее время проект вышеуказанного закона находится на согласовании в Верховной Раде Украины.

К сожалению, удовлетворить Ваше заявление о выплате морального и материального вреда в связи с насильственным переселением в 1944г. из Крыма по национальному признаку не представляется возможным.

Одновременно сообщаем, что в настоящее время в Украине действует Программа расселения и обустройства депортированных крымских татар и лиц других национальностей, которые возвратились в Украину, их адаптации и интеграции в украинское общество на период до 2010 года, утвержденная Постановлением Кабинета Министров Украины от 11 мая 2006 года № 637. В рамках данной программы осуществляется обустройство и социально-культурное развитие граждан, вернувшихся в Украину на постоянное место жительства.

Первый заместитель председателя
Республиканского комитета

Н.Номанов

Kırım'daki Ukrayna İçişleri Genel Müdürlüğü FMP Başkanı Sayın V.V. Morozov'un E. Adzhimambetov'a 21.05.2007 #14\13 A-25 sayılı cevapta şöyle deniliyor: "Kırım'dan 1944 yılında ulusal temelde sürgün edilen Umerova Gulzhan'in ailesinin rehabilitasyonuna ilişkin soruya cevaben, Kırım'daki Ukrayna İçişleri Bakanlığı Genel Müdürlüğü'nün rehabilitasyon sertifikalarının verilmesinde 17 Nisan 1991 tarihli "Ukrayna'da Siyasi Baskı Mağdurlarının Rehabilitasyonu Hakkında" Ukrayna Kanunu'nu temel aldığı açıklığa kavuşturmak isteriz. Bununla birlikte, söz konusu kanunun uygulanmasını düzenleyen Ukrayna Yüksek Sovyeti Kararnamesi'nin 4. Maddesi'nin, 1941-1944 döneminde Kırım'dan ulusal bazda zorla sürgün edilen bireyleri kapsamadığını belirtmek önemlidir. "Vatandaşlara Emekli Maaşı Bağlanması Hakkında" Ukrayna Kanunu'nun 77. Maddesinin "f" fıkrası uyarınca, etnik nedenlerle haksız yere sınır dışı edilen vatandaşların aile üyeleri, emekli maaşlarında asgari yaşlılık aylığının %25'i oranında artırılmasını beklemektedir. Bu kategorideki vatandaşlar için başka yardımlar sağlanmamaktadır. Sınır dışı edilen vatandaşların el konulan mal ve mülklerinin iadesine veya tazminat ödenmesine ilişkin kanun kabul edilmemiştir. Ukrayna'nın içişleri organları tarafından rehabilitasyon konusunun çözüme kavuşturulması, ancak rehabilitasyona ilişkin mevcut mevzuatta uygun değişikliklerin kabul edilmesinden sonra mümkün olacaktır".

ГЛАВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ
МВД УКРАИНЫ В АР КРЫМ
Управление
Информационных технологий
95034 г. Симферополь, ул. Богдана
Хмельницкого, 4
« 21 » мая 2007г.
№14\13-А-25

Аджимамбетову Э.Э.
Ул.Советская, 8 кв 83
г.Бахчисарай

Уважсeмый Эрнес Энверович!

На запрос о реабилитации семьи Умеровой Гульжан, подвергшейся депортации из Крыма в 1944 году по национальному признаку, разъясняю, что для ГУ МВД Украины в Крыму основанием выдачи справок о реабилитации является Закон Украины от 17 апреля 1991 года «О реабилитации жертв политических репрессий на Украине». Однако, в статье 4 Постановления Верховного Совета Украины о порядке ввода в действие названного Закона оговорено, что он не распространяется на депортированных граждан, насильственно выселенных по национальному признаку из Крыма в 1941 - 1944 гг.

Членам семей граждан, которые необоснованно были депортированы по национальному признаку, согласно пункта «Г» ст. 77 Закона Украины «О пенсионном обеспечении граждан», предусмотрено повышение пенсии на 25% от минимальной пенсии по возрасту.

Другие льготы данной категории граждан не предусмотрены.

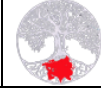
Не принят Закон о возвращении или выплате компенсации за конфискованное имущество и домовладения у граждан подвергшихся депортации.

Решение вопроса о реабилитации органами внутренних дел Украины будет возможно только после принятия соответствующих изменений и дополнений в действующее законодательство по реабилитации.

Секрет Начальник УИТ
ГУМВД Украины в АР Крым

В.В.Морозов

Kırım Özerk Cumhuriyeti'ndeki Ukrayna Savunma ve Güvenlik Servisi Genel Müdürlüğü Başkan Yardımcısı Koval'ın T. Mustafayev'in 25.01.2010 tarihli ve 76/M-2/20 referans numaralı sorusuna verdiği cevapta ise şöyle deniliyor: "11.01.2010 tarihli başvurunuz, Kırım Özerk Cumhuriyeti SBU Genel Müdürlüğü'ne dikkatle değerlendirilmiştir. Kırım'daki Devlet Güvenlik Servisi Soruşturma Bölümü şu anda 1944 yılında Kırım Tatarlarının ve Kırım'ın diğer halklarının zorla göç ettirilmesi gerçeğini kontrol etmektedir. Aynı zamanda, bu kontrol çerçevesinde, SSCB GKO'nun 5/11/1944 tarihli 5859ss* sayılı Kararnamesini iptal eden kişi hakkında şu an için veri elde edilmemiştir. Bu konuda Rusya Federasyonu Merkez Arşivi ile irtibata geçmenizi tavsiye ederiz". *Kırım Tatarlarının Sürgünü için "yasal" bir dayanak olan Kararname. SSCB GKO - SSCB

Savunma Devlet Komitesi, İkinci Dünya Savaşı döneminde faaliyet gösteren olağanüstü bir Devlet Organı. Bu arada bu örnekte, Ukrayna'nın Devlet Güvenliğinden sorumlu Devlet Kurumunun genel olarak Kırım Tatarları meselesinde ve özellikle de sürgünle ilgili konularda muazzam beceriksizliğini görüyoruz. SSCB GKO'nun söz konusu Kararnamesi 1989 yılında SSCB Yüksek Konseyi tarafından yasal olarak iptal edilmiş ve hatta suç olarak kabul edilmişti.

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Головне управління Служби безпеки України в Автономній Республіці Крим
Автономна Республіка Крим, 95034, м. Сімферополь, бульвар І.Франка,13, тел. (0652) 27-74-00

№ 76/М-2/20 " 26 " ЯНВАРЯ 2010 ГОДА
Екз. № 1

Мустафаеву Таляту Алневичу
г. Бахчисарай, ул. Советская-12, кв.138

Уважаемый Талят Алневич !

Ваше обращение от 11.01.2010 года в Главном управлении СБУ в АР Крым внимательно рассмотрено. Следственным отделом ГУ СБУ в АР Крым в настоящее время проводится проверка по факту принудительного перемещения крымских татар и иных народов из Крыма в 1944 году. В тоже время, в ходе указанной проверки сведений об отмене кем-либо Постановления ГКО СССР № 5859-сс от 11.05.1944 года на данный момент не получено. По данному вопросу рекомендуем Вам обратиться в Центральный Архив Российской Федерации.

С уважением,

Начальник ГУ СБ Украины в АР Крым

В. Пшеничний
В. Кодак

IV. Kırım Türklerinin, iş başvurularında ve devlet hizmetlerinde görev alırken ayrımcılığa uğramaları.

Kırım Türklerinin %60'ından fazlasının herhangi bir işi ya da sürekli geliri bulunmamaktadır. 2014 yılında Kırım Türkleri Kırım'ın tüm nüfusunun yaklaşık %14'ünü oluşturmasına rağmen, Kırım'ın devlet organlarındaki Kırım Tatarlarının ortalama oranı %2 ile %7 arasındaydı. Yetkililer bu durumu Kırım Tatarları arasında iyi uzmanların olmaması ve rekabetçi olmamaları ile açıklıyordu. Durumu anlamak için şu tarafsız kaynağa bakalım:

Housing, Land and, Property in Crimea, United Nations Human Settlements Program, December 2007, p.25:

"Nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesiminin sadece yüzde 43.6'sı şu anda çalışıyor. Bu oran daha önce sürgün edilmiş kişiler için yüzde 38.2'ye düşmektedir. Kırım vatandaşlarının çoğu devlete ait işletmelerde veya kamu sektöründe çalışmaktadır. Daha önce sürgün edilen kişilerin önemli bir kısmının (yüzde 40,4) özel sektörde kamu sektörüne (yüzde 14,5) kıyasla daha yüksek oranda çalıştığı dikkat çekmektedir. Birçok Tatar bu durumun devlet sektöründeki istihdam ayrımcılığından kaynaklandığını iddia etmektedir. Bireysel ekonomik girişime yönelik bu eğilim,

mikro-finans, yatırım ve eğitim girişimlerinin desteklenmesi yoluyla işsizliğin azaltılmasına yönelik planlar geliştirilirken Devlet yetkilileri ve uluslararası kuruluşlar tarafından dikkate alınmalıdır."

Devlet Raporu 506. paragrafta Kırım Tatarlarından devlet ve yerel yönetim yetkililerinin sayısının arttığına dair kanıtlar sunmuştu; ancak sürecin dinamiklerini göstermemişti.

Nedeni çok basit: 2014 işgali öncesindeki son yıllar içerisinde Kırım'daki farklı devlet kurumlarındaki görevlerinden çok sayıda Kırım Türkü ihraç edildi. Bunların arasında Kırım Özerk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nda 3 bakan yardımcısı, iki devlet idaresi başkanı ve orta düzey makamlarında çok daha fazlası vardı. 507. paragrafta Kırım Yüksek Meclisi (Verkhovna Rada of Crimea) üyesi Kırım Tatarlarının sayısının sadece 7 kişi olduğunu, oransal olarak en az 13 Kırım Tatar milletvekili olması gerekirken bu sayının son 13 yıl devamında aynı kaldığını görüyoruz.

Paragraf 509-513 durumu net bir şekilde yansıtmaktadır. CERD'den açık öneriler almasına rağmen, Ukrayna Devleti 4-5 yıl boyunca Kırım Tatarlarının devlet ve özyönetim organlarında nüfuslarıyla orantılı bir şekilde temsil edilmesini sağlamada başarısız olmuştur. Ukrayna Devleti'nin hem tavsiye kararından önceki hem de sonraki yaklaşımının hala aynı olduğunu vurgulamak gerekir: Kırım Tatarlarını kamu hizmetlerine çok bağımlı durumda oldukları için kamu hizmetlerinde yetersiz temsil edilmelerini sağlamak.

1980'li ve 1990'lı yılların sonunda Kırım Tatar Türkleri kitlesel geri dönüşünün başlamasından sonraki ilk birkaç yıl içinde yetkililer, Kırım Tatarları arasında profesyonellik ve yeterlilik eksikliği hakkında çok aşağılayıcı bir tez kullandılar. Bu konuyla ilgili olarak HABITAT raporundaki alıntıda şöyle ifade ediliyor:

"Daha önce sürgün edilen birçok kişi, o zamandan beri becerilerine uygun iş bulmakta zorluk çeken doktorlar ve mühendisler gibi eski profesyonellerdir" (s.25).

Bu uygulama 23 yıllık bağımsız Ukrayna döneminde bu şekilde devam ettiğine göre, bilinçli ve kasıtlı bir ırk ayrımcılığından başka bir şekilde değerlendirilemez.

Eğer bu fikirler yanlış ise, Ukrayna Hükümeti'ni, Kırım Tatarlarının kamu hizmetlerine katılımının nüfus içindeki oranlarına kıyasla bu kadar uzun bir süre devamında önemli ölçüde düşük kalmasının nedeni akıllarda soru işareti doğuruyor. Ukrayna'nın CERD'in 2007 Nihai Gözlemleri'nde yer alan 11 ve 14 numaralı tavsiyelerini uygulamadığını da belirtmek gerekir.

● V.Kırım Tatar dili, Ukrayna ve Kırım'ın kamusal yaşamından dışlanmıştır.

Sürgünden önce Kırım Tatar dili, Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin devlet dillerinden biriydi (diğeri Rusça idi, Ukraynaca değil), idari işlemlerde ve dokümantasyon çalışmalarında, mahkemede, resmi ve noterlik belgelerinde, tabelalarda ve ilanlarda, resmi mühürlerde kullanılıyordu. Her gün 6 saat devamında Kırım Tatar Türkçesi dilinde radyo programları yayınlanıyordu, 40 000'den fazla Kırım Tatar çocuğu ana dilinde eğitim alıyordu, meslek okulları ve enstitüler vardı. Kurum ve iş yazışmaları, bilimsel ve özel literatür toplu baskıda yayımlanıyordu. Kırım'ın 2014 yılındaki işgali esnasında Kırım Tatar dili Ukrayna'daki ulusal azınlıkların dillerinden biri statüsündeydi. Ancak bu statü, Kırım Tatar Türk toplumu için tarihi, kültürel ve siyasi önemini yeterince yansıtmamaktadır. Buna ek olarak, bir anavatanın yokluğu, kültürel ve dilsel miraslarını korumanın önemini daha da vurgulamaktadır. Kırım Türkleri, Ruslaştırma ya da Ukraynalılaştırma yoluyla asimile olma baskısıyla karşı karşıya kalmıştı. Resmi Devlet Raporunda sunulan veriler oldukça açık. Bununla birlikte, birkaç yorumda bulunmak gerekir:

224. paragrafta sadece 476 Kırım Tatar çocuğuna ana dillerinde eğitim verildiği belirtilmektedir. Okul öncesi yaş grubundaki gerçekte var olan yaklaşık 20.000 Kırım Tatar çocuğu ile aradaki önemli fark göz önüne alındığında, eşitsizliğin büyüklüğü ortaya çıkmaktadır.

Aynı paragrafta, Tablo 2'de Kırım Tatar dilinde eğitim veya öğretim veren 15 devlet veya halk okulu olduğu belirtilmekteydi. Daha fazla araştırma sonucunda, Kırım'da 15 değil, sadece 6 okulun kuruluş belgelerinde belirtildiği gibi Kırım Tatar Ana Dili eğitim dili olan okulların yasal statüsüne sahip olduğu tespit edildi. Buna karşılık, diğer okullar, kuruluş belgelerine göre Kırım Tatar Ana Dili eğitim dili olan okullar olarak resmi bir statüye sahip değildi. Aslında, Kırım Tatar dili bu okullarda eğitim dili olarak kullanılmamaktaydı. Yönetim kendi takdirine bağlı olarak haftada 1-2 saat Kırım Tatarca dersi veriyor, ancak bunun ötesine geçmiyordu. Ancak resmi rakamlarda gösterilen 15 okul bile tüm Kırım okullarının %2,5'i anlamına geliyor. Oysa ki Kırım Tatar öğrenciler tüm Kırımlı öğrencilerin %16,7'sini oluşturuyordu. Etnik temele dayanan büyük bir dengesizliğin olduğu apaçıktır. 2014 işgali arefesinde Kırım'da yaklaşık 35 532 Kırım Tatar kökenli öğrenci vardı. Resmi verilere göre, sadece 5 592'si ana dilinde eğitim görüyordu, 16 318'i Kırım Tatar dilini ders olarak görüyordu ve 4 497'si isteğe bağlı ders olarak görüyordu, yani zorunlu okul programında yer almadığı için gerçekte bu eğitimin olmadığı anlamına geliyor. Yani öğrencilerin sadece 26 407'si kendi ana dilini öğrenmekteydi. Bu da öğrencilerin 9 125'inin ya da %25'inden fazlasının kendi dillerini öğrenme imkanına sahip olmadıkları anlamına gelmektedir.

Kırım Tatar okullarının kapatılması, Kırım Tatar dili uzmanı olarak diploma alan genç öğretmenlerin iş bulamaması sonucunu doğuruyordu.

Üniversitelerdeki Kırım Tatar fakültelerinde eğitim almaktan kaçınan yeni talebeler üretiyordu. Bu da yavaş yavaş hükümete Kırım Tatarlarının kendi dillerini öğrenmek istemediklerini, çünkü talebelerin Kırım Tatar fakültelerine gitmekten kaçındıklarını söyleme hakkını doğuruyordu. Sözkonusu olan durum, bu fakültelerin azaltılması veya kapatılması için bir öngörü haline gelmişti. Bu etki tepki sonucunda bir süre sonra sözkonusu olan nesil öğretmenleri emekliye ayırdıktan sonra çocukları eğitmek için kimse kalmayacak ve sorun Ukrayna Devleti için kendiliğinden bitecekti. Bu, Ukrayna Devleti'nin Kırım Tatar dilinde eğitimle ilgili bir stratejisi idi.

Ukrayna Yüksek Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından tasarlanan, yayınlanan, resmi olarak onaylanan ve Kırım okullarına zorunlu olarak yönlendirilen öğretim programları, Ukrayna Eğitim ve Bilim Bakanlığı Kırım Tatar dilini normal öğretim programından çıkartmıştı. Bu yüzden okulların idaresi, Kırım Tatar öğrencilerine yönelik Kırım Tatarca dersleri düzenlemek için okulun zaman çizelgesinde ve mali kaynaklarında bir imkan bulup bulamayacağına bağlı olmaktadır. Devlet radyosunda Kırım Türkçesinde radyo yayınlarının kapsamı haftada iki saate indirilmiştir.

Sürgünden önce 300'den fazla Kırım Tatar okulu vardı, bu binaların neredeyse hepsi Ukrayna Devleti tarafınca bam başka amaçlar için kullanılıyordu.

Ukrayna makamları 1998 Kırım Anayasası'nı onaylayarak Kırım Tatar dilini resmi diller ve devlet dilleri listesinden çıkarmış, sadece Ukraynaca ve Rusça'yı bu listede tutmuştur. Yetkililer uluslararası toplumu, sanki geri kalmış cahil bir milletin dilini destekledikleri konusunda ikna etmeye çalışıyorlardı. Kırım Tatar milleti asırlardır okuma yazma biliyor, halbuki aynı şey XX. yüzyıldan önce ne Rusya ne de Ukrayna için geçerli değildi. Ukraynalı yetkililerin mevcut politikası Kırım Türklerinin dilini yok etmeyi ve onlara kendi ana dilleri yerine Rusça ve Ukraynaca dillerini dayatmayı amaçlamıştı.

Kırım Özerk Cumhuriyeti Anayasası'nda, isteyen herkesin kişisel belgelerini (pasaport, doğum belgesi, okul diploması vb.) Kırım Tatar diline çevirerek alabileceği hükmü olmasına rağmen, Kırım Tatarlarından hiç kimse bunu yapamadı. Bu hususun kanıtlanması şu an için çok zor, çünkü yerel makamlar ret cevabını yazılı olarak vermiyorlardı.

Avrupa Bölgesel ve Azınlık Dilleri Şartı'nın onaylanması bile Kırım Tatar dili ile ilgili devlet politikasında herhangi bir değişiklik getirmedi. Bu, Ukrayna Devleti'nin uygulamayacağı anlaşmaları imzalayarak Avrupa ve Uluslararası toplumu önünde kötü davranış sergilemesinin mükemmel bir örneğidir.

● **Ukrayna'daki Kırım Tatar halkının statüsünün yasal güvence altına alınmasının ve haklarının iade edilmesinin engellenmesi**

Ukrayna Devleti, 1996 Anayasası'nın 11. ve 92. maddelerinde bu konuda doğrudan hüküm bulunmasına rağmen, Kırım Tatar halkının Ukrayna'nın yerli halklarından biri olarak statüsünü güvence altına alan yasalar çıkarmaya istekli değildir. Ukrayna Parlamentosu'nda sözde sürgün edilen kişilerin haklarının iadesi ile ilgili birkaç yasa tasarısı hazırlandı, ancak biz bunların önerilen içerikle onaylanmasına kesinlikle karşı çıktık, çünkü aslında bunlar bize karşı yeni adli ayrımcılık eylemleriydi. Bunlar uluslararası İnsan Hakları hukukunun lafzına ve ruhuna aykırıdır, ancak uluslararası topluma devletin Kırım Tatarları ile ilgili endişeleri olarak tanıtılmıştır.

Sadece durumu, sorunun kökenlerini ve bu yasa tasarılarının her bir maddesi hakkındaki görüşümüzü bilerek, bunların ne kadar tehlikeli ve uluslararası İnsan Hakları standartlarına aykırı olduğunu anlamak mümkündür. Aynı zamanda, Kırım Tatar halkının, aralarında Avrupa İnsan Hakları Şartı ve BM standartları da olmak üzere uluslararası hukukta kabul edilene dayanan birkaç yasa tasarısı hazırlayan tüm girişimleri Ukrayna Devleti tarafından reddedilmişti. Kırım Tatarlarının kendi haklarını güvence altına alan yasaların kabul edilmesini teşvik etme girişimleri parlamento veya Ukrayna Cumhurbaşkanı tarafından engellenmişti. Örneklerden biri olarak alıntı yapalım:

"Sürgün Edilen Kişilere İlişkin Kapsamlı Bir Yasanın Bulunmaması"

Halihazırda, daha önce sürgün edilmiş kişilerle ilgili yasal bir çerçeve bulunmamaktadır; bu da, bu kişilerin hakları ve statüleriyle ilgili tüm kararların iç idari talimatlara dayandığı anlamına gelmektedir. Daha önce sürgüne maruz bırakılmış kişilerin statüsü, hakları ve menfaatleri ile ilgili kapsamlı bir çerçeve yasa, hatta kimlerin sürgün edilip kimlerin edilmediğine dair yasal bir tanım bulunmamaktadır.

2004 yılında Ukrayna Parlamentosu'ndaki Kırım Tatarlarının bir temsilcisi, daha önce sürgün edilen halkın statüsüne ilişkin kapsamlı bir yasa önerisinde bulunmuş ve temsilcilerin büyük desteğini almıştır (450 üyeden 380'inin oyu). Ancak yasa, tüm vatandaşların kanun önünde eşitliği ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle Ukrayna Cumhurbaşkanı tarafından veto edilmişti. Cumhurbaşkanı ayrıca Ukrayna halkının anayasal olarak tanımlanmış birliğine zarar verebileceğini belirtmiş ve önerilen tasarıda daha önce sürgün edilen kişilerin 'aile üyelerinin' statüsüne ilişkin bazı belirsizliklere itiraz etmiştir. (Housing, Land and, Property in Crimea, United Nations Human Settlements Programme, December 2007, Author: Veljko Mikelic, Consultant, HS Number: HS/944/07E, ISBN Number: 978-92-113-1920-0, p. 25).

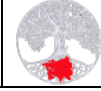
Raporda aşağıdaki tavsiyeyi görebiliriz:

"Daha önce sürgün edilmiş kişiler sorununun daha fazla siyasallaşmasını önlemek amacıyla, daha önce sürgün edilmiş kişilerin statüsüne ilişkin bir Kanun çıkarmak. Bu, daha önce sürgün edilmiş kişilerin geri dönüş sürecinin uygulanması sırasında çok sayıda soruna neden olan bir konudur." (s.42).

This law is not necessary for the restitution or compensation. We demonstrated above that Ukrainian legislation is enough even now to solve that problem if Ukrainian State would like.

Bu yasa iade veya tazminat için gerekli değildi. Yukarıda Ukrayna mevzuatının, Ukrayna Devleti'nin **istemesi halinde** bu sorunu çözmek için o esnada bile yeterli olduğu anlatılmıştır.

Bununla birlikte, Kırım Türklerinin statüsünün, ulusal veya etnik aidiyetle bile olsa, daha önce sürgün edilmiş kişiler grubuna indirgenemeyeceğini vurgulamak istiyoruz. Kırım Türkleri yüzyıllar boyunca Güneydoğu Avrupa'da egemen bir milletti ve 1654 tarihli özel bir anlaşma ile gönüllü olarak Çarlık Rusya'sının egemenliği altına giren Ukrayna'nın aksine, Rus İmparatorluk Ordusu'nun uzun süreli ve çok kanlı işgali, bir dizi savaş, yerli halkın imhası ve o zamanki uluslararası hukukun ihlali sonucunda bağımsızlıklarını kaybettiler. Günümüzde Ukrayna'daki Kırım Tatar Halkı için sadece Yerli Köken Halk sıfatıyla yasal tanınma yeterli bir statü olabilir.

Ukrayna Anayasası'nın 11. Maddesi bunu resmi olarak belirlemektedir:

"Devlet, Ukrayna ulusunun, onun tarihsel bilincinin, geleneklerinin ve kültürünün pekiştirilmesini ve geliştirilmesini ve Ukrayna'nın tüm yerli halklarının ve ulusal azınlıklarının etnik, kültürel, dilsel ve dini kimliklerinin geliştirilmesini teşvik eder" ().

Ve "Madde 92. Münhasıran Ukrayna kanunları tarafından:

1) İnsan ve vatandaş hak ve özgürlükleri, bu hak ve özgürlüklerin güvenceleri, vatandaşın temel görevleri; ...

3) yerli halkların ve ulusal azınlıkların hakları;..."

(<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=2&nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>).

Ancak Ukrayna, BM Yerli Halkların Hakları Bildirgesi'ni ne Genel Kurul oturumunda destekledi ne de Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada ve ABD gibi Bildirge'ye ilk başta karşı çıkan ancak resmi olarak çok olumlu bir şekilde tutumlarını değiştiren devletlerin aksine pozisyonunu ve tutumunu geç değiştirdi. Bu da Ukrayna'nın temelde Kırım Tatarlarının yerli halk olarak toprak haklarını kabul etmediği ve dolayısıyla kolektif hakları görmezden geldiği anlamına gelmekte idi. Bu Anayasanın yürürlükte olduğu 18 yıl devamında Ukrayna Devleti tarafından Ukrayna'daki Yerli Halklar ve onların haklarına ilişkin herhangi bir yasa hazırlanmamış veya kabul edilmemiştir.

Ukrayna Devleti'nin 18 yıl boyunca Kırım'daki (Ukrayna) Yerli Halkların varlığını görmezden gelerek kendi Anayasasının normlarını sürekli olarak ihlal ettiğini ve onların haklarını sağlamanın anayasal görevi olduğunun altını çizmekte fayda var.

Yerli köken halkın ulusal azınlık olarak görülmesi, Kırım Tatar Türk halkının kolektif olarak ayrımcılığa uğramasının bir yoluydu. Bu durum kurumsal bir ırkçılık olarak da değerlendirilmelidir.

Özetle, bu makalede Ukrayna Devleti'nin tüm geri dönüş ve yeniden yerleşim yılları boyunca bir grup birey ve ayrılmaz bir Avrupa halkı olarak haklarımızın iadesini fiilen engellediğini anlatmaya çalıştım. Dolayısıyla 2014 yılına kadar Ukrayna Devleti'nin Çarlık Rusya'sının Kırım Tatar Türk milletini yok etmeye yönelik sömürgeleştirme politikasını tamamlama çabasında olduğunu belirtmek zorundayım.

● Kırım Tatarlarının kültürel mirasının yok edilmesi.

Rus Çarlığı'nın Kırım'daki varlığının başlangıcından itibaren Kırım Tatar halklarının kültürel mirasının yok edilmesine yönelik sistematik faaliyetler yürütülmüştür. Sömürge dönemi, şehirlerin yıkılması, sarayların yakılması, camilerin ve diğer maddi kültür nesnelerinin yok edilmesi ile karakterize edilir. Nazilerden yüz yıl önce Rus hükümetinin kararına göre Kırım Tatar nüfusundan tüm kitaplar toplandı, daha sonra acımasızca yakıldı. Kırım Tatar Türk kültürel mirasının yok edilmesinin son aşaması, Kırım Tatarlarının tamamen sürgün edilmesinden sonra gerçekleşti.

Mezarlıklar yerle bir edildi, mezar taşları kullanılarak evler, tuvaletler ve diğer yapılar inşa edildi. Geriye kalan camiler, kutsal yapılar, tarihi-mimari külliyeler ya yok edildi ya da konut ve ahır amaçlı kullanıldı.

Arkeolojik objeler, mücevherler, maddi ve manevi kültür objeleri müzelerden çıkartılıp diğer cumhuriyetlere götürülmüştür.

2014 işgali öncesine kadar Ukrayna'da, kültürel mirasın korunmasını sağlamakla yükümlü yasal dayanak ve Devlet yapılarına bakılmaksızın, Kırım Tatar halkının hakları sistematik olarak ihlal edilmekteydi. Birçok kutsal yapı hala amacı dışında kullanılmakta veya başka mezheplere devredilmekteydi. Arkeolojik objelerin tarihi-mimari yapılarının bulunduğu araziler ve eski mezarlıklar veya kutsal yerler, bunları kendi çıkarları için kullanacak özel kişiler tarafından özelleştiriliyordu. Birçok tarihi eser bilerek tescil edilmeden ve bu da nihayetinde yok olmalarına

neden olmaktadır. Devlet tarafından yapılan bu tür muameleler, Kırım Türklerinin kültürel mirasının, Kırım'daki tarihi varlığının yok edilmesi olarak sınıflandırılabilir. Son örnekler, tarihi ve kültürel değerlerden birinde yer almıştır.

● **Kırım'da Ruslaştırılmış coğrafi isimlerin çarpıtılması ve sabitlenmesi.**

Kırım'daki coğrafi nesnelere isimleri (yerleşim yerleri, dağlar, nehirler, araziler) tarihsel olarak oluşmuş ve Kırım Tatar halkının kültürel hafızasını ve onurunu taşıyordu. 1945-1948 yıllarında SSCB Yüksek Konseyi'nin 3 kararı ile şehir ve yerleşim yerlerinin isimlerinin %98'i Rus isimleriyle değiştirildi. Ukrayna bağımsızlığını kazandıktan sonra devlet organlarına defalarca tarihi coğrafi isimlerin geri verilmesi talebinde bulunuldu, çünkü bu bizim tarihimizin, kültürel mirasımızın ve milli bilincimizin önemli bir parçasıdır.

Ukraynalı yetkililer bunu yapmayı reddettiler ve bunun yerine Kırım'da isimlerin değiştirilmesi konusunda Kırım'da ikamet eden tüm nüfus arasında referandum yapılmasını önermişti. Ukrayna Devleti, Rus şovenizmi ruhuyla yetiştirilen Rus yerleşimcilerin Kırım'ın tüm yerleşim yerlerinde tam anlamıyla çoğunluğu oluşturduğunu ve Rus olmayan tarihi isimlerin iadesini asla kabul etmeyeceklerini çok iyi biliyordu.

Aynı zamanda, Devlette Ukraynaca dilini destekleme politikasını yürüten yetkililer, kimseye sormadan ve herhangi bir referandum düzenlemeden tüm coğrafi isimleri Ukraynaca versiyonuna çevirdi. Devlet, çifte standart politikasını ve yerli Kırım Tatar halkının tarihi izlerini kasıtlı olarak yok ettiğini bir kez daha teyit etmişti.

Dolayısıyla Ukrayna Devleti, Çarlık ve Sovyet Rusya tarafından başlatılan etnik soykırım ve kültürel-dilsel asimilasyon politikasını kesinlikle kasıtlı olarak desteklemektedir.

● **Kırım'da ırkçı propaganda ve uygulamalar, Müslümanların, Yahudilerin, Ortodoks olmayan ve Slav olmayan halkların yasal olarak korunmaması.**

Ukrayna'da basılan ve kullanılan tarih, yerel tarih, edebiyat ve dil kitapları hala Kırım Tatarları, Türk Halkları, Müslümanlar ve İslam hakkında son derece olumsuz hükümler içeriyor. Aynı durum kamusal faaliyetlerde, reklamlarda, eğlencelerde, haber gazetelerinde, Ukrayna internetinde de sürekli olarak mevcuttur. 2014 yılından önce Kırım'da Kırım Tatar mezarlıklarına yönelik ırkçı motifli vandalizm, anıtların tahrip edilmesi, camilerin yakılması, Müslüman kadınlara saldırı, Nazilerin sembollerinin yayılması gibi çok tehlikeli ve artan süreci gösteren bir dizi fotoğrafları inceleyebiliriz. Bu çok önemli çünkü Ukrayna Hükümeti bu suçları soruşturmakta ve failleri tespit etmekte bir sonuca varamadan başarısız olmuştur.

SONUÇ

3. milenyumun başında, demokratik bir ülke olma iddiasındaki bir ülkede, çağımızda kabul edilemez olan bu durumlara müdahale edilmesi gerektiği aşikardır.

ICERD ile ilgili olarak Ukrayna açıkça aşağıdaki hükümleri ihlal etmektedir:

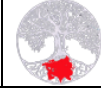
Madde 2, bir bütün olarak,

Madde 3, bir bütün olarak,

Madde 4, bir bütün olarak,

Madde 5:

- (a) Mahkemeler ve adaleti sağlayan diğer tüm organlar önünde eşit muamele görme hakkı;
- (b) Kişi güvenliği ve ister hükümet görevlileri isterse herhangi bir grup ya da kurum tarafından uygulanmış olsun, şiddete ya da bedensel zarara karşı Devlet tarafından korunma hakkı;
- (c) ...Hükümette ve kamu işlerinin yürütülmesinde her düzeyde yer alma ve kamu hizmetlerine eşit erişim hakkı;

(d) Diğer medeni haklar, özellikle:

(i) Devlet sınırları içinde seyahat ve ikamet özgürlüğü hakkı;

(ii) Kişinin kendi ülkesi de dahil olmak üzere herhangi bir ülkeyi terk etme ve ülkesine geri dönme hakkı;

(v) Hem tek başına hem de başkalarıyla birlikte mülk sahibi olma hakkı;

(vi) Miras hakkı; ...

(e) Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar, özellikle:

(i) Çalışma hakkı, işini özgürce seçme hakkı, adil ve elverişli çalışma koşulları hakkı, işsizliğe karşı korunma hakkı, eşit işe eşit ücret hakkı, adil ve elverişli ücret hakkı;

(iii) Barınma hakkı;

(v) Eğitim ve öğretim hakkı;

(vi) Kültürel faaliyetlere eşit katılım hakkı;

Sözleşme'nin 6. maddesiyle ilgili olarak Ukrayna Hükümeti, ırk ayrımcılığı mağduru Kırım Tatarlarının "bu tür bir ayrımcılığın sonucu olarak uğradıkları herhangi bir zarar için yeterli tazminat veya tatmin" için herhangi bir çözüm bulma girişimlerine aktif olarak direnmekte ve bunun yerine Yerli Halklara yönelik yeni bir ayrımcılık politikasını desteklemektedir.

Bu bağlamda, ICERD'in 7. maddesinin Ukrayna'da Kırım Tatar halkı ve diğer yerli halklar için işlemediği anlaşılmaktadır.

Dahası:

Yukarıda gösterildiği gibi, Kırım'ın yerli halkları olan Kırım Tatarları, Karaylar ve Kırımçaklara yönelik ırk ayrımcılığı sadece kitlesel, sistematik ve kaba bir karaktere sahip olmakla kalmayıp, Apartheid Suçunun

Bastırılması ve Cezalandırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'de verilen apartheid tanımına da benzemektedir:

"...Bir ırksal gruba ya da gruplara, onun ya da onların fiziksel olarak tamamen ya da kısmen yok olmasına neden olacak şekilde hesaplanmış yaşam koşullarının kasıtlı olarak dayatılması" - toprak sorunu, kamu hizmetlerinde ve iş bulmada ayrımcılık, hukuk yollarının olmaması ve mülkiyetin iadesi.

"...İrksal bir grubun veya grupların ülkenin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamına katılımını engellemek için hesaplanan her türlü yasal önlem ve diğer önlemler ve özellikle çalışma hakkı da dahil olmak üzere temel insan hak ve özgürlüklerinin ırksal bir grubun veya grupların üyelerine verilmemesi yoluyla bu tür bir grubun veya grupların tam gelişimini engelleyen koşulların kasıtlı olarak yaratılması", - kamu sektöründe ayrımcılık.

- "Eğitim hakkı" - Kırım Tatar dili eğitiminin gelişmesinin engellenmesi,
- "Ülkelerinden ayrılma ve ülkelerine geri dönme hakkı" Ukrayna halen 1944 yılında sürgün edildikleri bölgelerde yaşayan Kırım Tatarlarının geri dönüşünü engellemeye çalışmaktaydı,
- "Seyahat ve ikamet özgürlüğü hakkı" - Ukrayna, Kırım Tatarlarının sürgünden önce nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu Kırım'ın güney kıyısı bölgesine yeniden yerleştirilmesini engellemeye çalışıyordu,

"İrksal bir gruba veya gruplara ya da bunların üyelerine ait toprak mülkiyetinin kamulaştırılması yoluyla... nüfusu ırksal ayrımcılığa uğratmak için tasarlanmış yasal önlemler de dahil olmak üzere her türlü önlem" – makalede bu durumun rakamlarla, görsellerle ve anayasa maddeleri ile çok açık bir şekilde kanıtlandığını belirtmek istiyorum.

Dolayısıyla, Ukrayna Devleti'nin Devlet Raporununun 48. paragrafındaki ifadesinin aksine bir sonuca varabiliriz. Devlet Raporununun 48. paragrafı:

"Ukrayna'da ırksal ayrımcılık veya apartheid yoktur" ifadesinin aksine,

Kırım'ın en çok sayıdaki yerli halkı olan Kırım Tatarlarına, bununla beraber Karaimler ve Kırımçaklar gibi küçük halklara karşı kasten, sonuç olarak ve kurumsal olarak apartheid sistemi yaratmıştır.

Bu, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ve SSCB'nin halefi olarak bağımsız Ukrayna çerçevesinde yapılmıştır. Bu durum sadece eski

Sovyetler Birliği'ne ya da Komünist Rejime atfedilemez. Kırım Tatar Türk Halkının Ukrayna'daki haklardan yoksun konumunu sabitleyen bir dizi yeni önlem, Kırım'daki etnik ve dini çoğunluğun despotizmini güçlendirmek için hazırlanmış ve hayata geçirilmişti, ki bunlar yarımadanın Rusça konuşan

Ortodoks ve Ukraynalı karışık nüfusedir ve çoğunlukla Kırım Tatarlarının Ukrayna'nın yargı yetkisi altında sürgün edilmesinden sonra buraya yerleştirilen yerleşimciler ve onların torunlarından oluşmaktadır.

Günümüze geri dönecek olursak, Rusya'nın Ukrayna'ya karşı başlattığı savaşın Ukrayna'nın galibiyeti ile son bulacağını, Kırım'ın tekrar Ukrayna Devleti idaresi altına geçtiğini varsayarak, yukarıda belirtilen sorunların Kırım Türkleri için tekrarlanabileceğini düşünmemek elde değil. Günümüzdeki Demokratik Ukrayna Kırım Tatar Türklerine neler vaat ediyor? Nelerin garantisini veriyor? Ukrayna Devleti Uluslararası çerçeve içerisinde Kırım Tatarları üzerinde olan sorumluluklarını kabul edip yerine getirmeye hazır mı? Daha önce Ukrayna Devletinin Kırım Tatar halkına karşı uyguladığı haksızlıkları telafi edecek mi? Bu ve bu gibi soruların cevapları başta Kırım'da yaşayan Kırım Tatar halkı olmak üzere, tüm Türk Dünyasını ve çağdaş toplumu merak içinde bırakıyor.

Artık Ukrayna Devleti'ne inanmak ve güvenmek çok zor olduğu için, ancak sorunlarımızın uluslararası toplumun aktif katılımıyla çözülebileceğine inanıyorum. Kırım'da her an meydana gelebilecek etnik çatışma tehdidini önlemek amacıyla, durumu incelemek ve Ukrayna'nın İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması ve Evrensel ve Temel İnsan Hakları ve Özgürlükleri Kırım Tatar Halkının haklarının iadesi konusunda prensipte yapılan tavsiyeleri nasıl uyguladığını kontrol etmek için Ukrayna ile ortak çıkarları olmayan uluslararası kuruluş temsilcilerinden oluşan bir karma komisyon kurulması etkili olacağına inanmaktayım.

KAYNAKLAR

1. Aleksandr M. Nekrich. Punished Peoples Paperback – November 17, 1981
<https://www.amazon.com/Punished-Peoples-Aleksandr-M-Nekrich/dp/0393000680>
2. "Punished Peoples" Of The Soviet Union
<https://www.hrw.org/reports/pdfs/U/Ussr/Ussr.919/Ussr919full.pdf>
3. Sürgün: The Crimean Tatars' Deportation And Exile
<https://www.sciencespo.fr/mass-violence-war-massacre-resistance/en/document/suerguen-crimean-tatars-deportation-and-exile.html>
4. Social Assessment Of The Formerly Deported Population In The Autonomous Republic Of Crimea: A Participatory Rapid Appraisal

<https://www.unhcr.org/publications/euroseries/42555e332/social-assessment-formerly-deported-population-autonomous-republic-crimea.html>

5. Parallel Report Prepared By The Foundation For Research And Support Of The Indigenous Peoples Of Crimea

<https://unpo.org/article/1752>

6. Evaluation Of Unhcr's Programme To Prevent And Reduce Statelessness In Crimea, Ukraine <https://www.unhcr.org/405ab4c74.pdf>

7. Uehling, Greta L., *Beyond Memory: The Crimean Tartars' Deportation And Return* (Palgrave Macmillan, 2004)

<https://www.ssrc.org/publications/beyond-memory-the-crimean-tartars-deportation-and-return/>

8. Uehling, Greta (2015) "Genocide's Aftermath: Neostalinism In Contemporary Crimea," *Genocide Studies And Prevention: An International Journal*:Vol.9:Iss.1: 3-17
<https://digitalcommons.usf.edu/gsp/vol9/iss1/4/>

9. Social Assessment Of The Formerly Deported Population In The Autonomous Republic Of Crimea: A Participatory Rapid Appraisal, European Series, Vol.4, No.1
<https://www.unhcr.org/au/media/social-assessment-formerly-deported-population-autonomous-republic-crimea-participatory-rapid>

10. The Integration Of Formerly Deported People In Crimea, Ukraine: Needs Assessment Publisher: Organization For Security And Co-Operation In Europe Date:16 August 2013
<https://www.osce.org/hcnm/104309>

11. Bohdan Nahajlo *Forcible Population Transfers, Deportations And Ethnic Cleansing In The Cis: Problems In Search Of Responses* <https://www.jstor.org/stable/45053663>

12. Unhcr's Contribution to The Iom And Unpfii Expert Workshop On Indigenous Peoples And Migration https://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/workshop_ipm_unhcr.pdf

13. A Joint Document Of Unhcr And Iom International Organization For Migration And United Nations High Commissioner For Refugees In Cooperation With Osce/Odihr Regional Conference To Address The Problems Of Refugees, Displaced Persons, Other Forms Of Involuntary Displacement And Returnees In The Countries Of The Commonwealth Of Independent States And Relevant Neighbouring States Assessment Report Of The Conference Process (1996-2000)
https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbdl486/files/jahia/webdav/shared/shared/mainsite/microsites/rcps/cis-conference/iom_unhcr_assessment_of_cis_2000.pdf

14. Greta Lynn Uehling *Beyond Memory: The Crimean Tatars' Deportation And Return (Anthropology, History And The Critical Imagination)*

15. Greta Lynn Uehling *Genocide's Aftermath: Neostalinism In Contemporary Crimea*
<https://digitalcommons.usf.edu/gsp/vol9/iss1/4/>

16. Greta Lynn Uehling *Livelihoods Of Former Deportees In Ukraine* Greta Uehling
<https://www.fmreview.org/sustainable-livelihoods/uehling>

17. Greta Lynn Uehling *This Blessed Land: Crimea And The Crimean Tatars*
<https://www.researchgate.net/scientific-contributions/greta-uehling-2084796648>

18. Veljko Mikelic, *Housing, Land And, Property In Crimea*, United Nations Human Settlements Programme, December 2007 author: Consultant, Hs Number: Hs/944/07e, Isbn Number: 978-92-113-1920-0

19. Kırım'da Toprak Çatışması: Müteahhitler, Kırım Türkleri Ve Tüfekli Polisler. Video: <https://censor.net/ru/v6137>

- https://Censor.Net/Ru/News/6137/Zemelnyyi_Konflikt_V_Krymu_Zastroyischiki_Tatary_I_Militsiya_S_Avtomatami_Video
20. Ay-Petri Temizliği. Ukrayna İçişleri Bakanlığına Ait Video Görüntüler: <https://Censor.Net/Ru/V5905>
https://Censor.Net/Ru/News/5905/Zachistka_Ayipetri_Materialy_Operativnoyi_Semki_Mvd_Video
21. Ay-Petride Bir Kişiyi Karnından Yaralayan Saldırganın Polis Tarafından Aranması. Kaynak: <https://Censor.Net/Ru/N5760>
https://Censor.Net/Ru/News/5760/Militsiya_Razyskivaet_Strelka_S_Ayipetri_Kotoryyi_Ranil_Cheloveka_V_Jivot_Obnovleno
22. Ay-Petri'yi Ele Geçirme Eylemi: "Kırım Tatarları Çalışma Makinelerinin Önüne Atladılar Ve Kendilerini Patlatacakları Konusunda Tehdit Ettiler". Fotokaynak: <https://Censor.Net/Ru/P5920>
https://Censor.Net/Ru/Photo_News/5920/Kak_Shturmovali_Ayipetri_Tatary_Brosalis_Pod_Buldozer_I_Ugrojali_Sebya_Vzorvat_Fotoreportaj
23. Haber: Her Yıl Kırım'a Sürgün Edildikleri Yerlerden Tahminen 600 Aile Geri Dönüyor. <https://News.Allcrimea.Net/News/2011/5/17/1305626400/>
24. *Ukrayna Devlet Anayasası* (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, Ст. 141) <https://Zakon.Rada.Gov.Ua/Cgi-Bin/Laws/Main.Cgi?Nreg=254%Ea%2f96-%E2%F0#Text>
25. Cerd/C/Ukr/Co/19-21
Committee On The Elimination Of Racial Discrimination Seventy-Ninth Session
8 August - 2 September 2011
Consideration Of Reports Submitted By States Parties Under Article 9 Of The Convention Concluding Observations Of The Committee On The Elimination Of Racial Discrimination Ukraine
<https://Documents-Dds-Ny.Un.Org/Doc/Undoc/Gen/G11/454/82/Pdf/G1145482.Pdf?Openelement>
26. Cerd/C/Ukr/Co/19-21
İrkçiliğin Ortadan Kaldırılması Komitesi. Yetmiş Dokuzuncu Oturum, 8 Ağustos - 2 Eylül 2011. Sözleşme'nin 9. Maddesi Uyarınca Sunulan Devletler Tarafından Sunulan Raporların İncelenmesi. Ukrayna'da İrkçiliğin Ortadan Kaldırılması Konusunda Komite'nin Son Notları. <https://Documents-Dds-Ny.Un.Org/Doc/Undoc/Gen/G11/454/84/Pdf/G1145484.Pdf?Openelement>
27. Report Of The Committee On The Elimination Of Racial Discrimination Seventy-Eighth Session (14 February–11 March 2011) Seventy-Ninth Session (8 August – 2 September 2011) General Assembly Official Records Sixty-Sixth Session Supplement No. 18 (A/66/18)
<https://Www2.Ohchr.Org/English/Bodies/Cerd/Docs/A.66.18.Pdf>